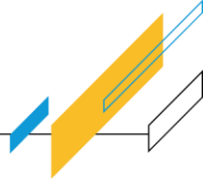

Міністерство
фінансів
України

**ЗВІТНА ІНФОРМАЦІЯ
ПРО СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ
ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО
ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ
ЗА 2024 РІК**

ВСТУП

Відповідно до частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують функціонування внутрішнього контролю і здійснення внутрішнього аудиту у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.

Міністерство фінансів України провело аналіз стану функціонування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, обласних та Київській міській державних (військових) адміністраціях, а також в інших головних розпорядників коштів державного бюджету у 2024 році.

За результатами аналізу засвідчено вжиття заходів для подальшого розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в системі багатьох державних органів.

Низку заходів з розвитку системи державного внутрішнього фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами та методологіями, а також кращими практиками щодо внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту вжито Центральним підрозділом гармонізації Мінфіну.

Як наслідок, у звітному періоді продовжувались позитивні тенденції та прогрес у розвитку внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту.

Водночас основним викликом залишались відмінності у стані розвитку внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту серед різних державних органів та забезпечення повноти імплементації визначених нормативно-методологічних засад у практику їх роботи.

Належний розвиток системи державного внутрішнього фінансового контролю є однією з важливих умов для вступу України до Європейського Союзу. Відповідно питання покращення і розвитку внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту потребують подальшої посиленої уваги керівників державних органів, зокрема з урахуванням висновків і рекомендацій Європейської Комісії за результатами офіційної оцінки ЄС (скринінгу) стану імплементації права Європейського Союзу за переговорним розділом 32 «Фінансовий контроль» Кластеру 1 «Основи процесу вступу до ЄС» та рекомендацій, представлених у звітах про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу.

Цю звітну інформацію сформовано за результатами узагальнення та аналізу отриманих від державних органів звітів про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі його елементів, звітів про результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту за формою № 1-ДВА, планів діяльності з внутрішнього аудиту, результатів зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту, камерального аналізу внутрішніх документів з питань внутрішнього аудиту та іншої інформації / документів щодо діяльності з внутрішнього аудиту в державних органах.

I. СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Відповідно до статті 26 Бюджетного кодексу України внутрішнім контролем є комплекс заходів, що застосовується керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності розпорядника бюджетних коштів і підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління¹.

Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062 (далі – Основні засади).

Система внутрішнього контролю в розпорядників коштів державного бюджету враховує загальні рамки внутрішнього контролю, визначені у моделі COSO, розробленої Комітетом спонсорських організацій Тредвея, та передбачає функціонування відповідних елементів: внутрішнього середовища, управління ризиками, заходів контролю, інформації та комунікації, моніторингу.

Організаційна структура управління в установах побудована з урахуванням моделі трьох ліній управління у контексті практики країн ЄС, а саме: функціонування першої лінії (підрозділи, відповідальні за виконання основних завдань установи або операційні підрозділи), другої лінії (підрозділи підтримки, нагляду, контролю і моніторингу), а також третьої лінії (незалежного підрозділу внутрішнього аудиту).

Належне функціонування внутрішнього контролю є основою для ефективної і результативної діяльності державних установ (зокрема: удосконалення системи управління; дотримання законності та ефективності використання ресурсів держави (у тому числі бюджетних коштів), досягнення результатів; запобігання фактам незаконного, неефективного та нецільового використання ресурсів, корупції, шахрайства або зловживань службовим становищем тощо) та створення умов для сталого економічного зростання.

Розпорядники бюджетних коштів здійснюють заходи щодо практичної реалізації положень Основних засад, спрямовані на удосконалення внутрішнього контролю через посилення управлінської відповідальності та підзвітності керівництва і працівників на всіх організаційних рівнях (за належне управління та розвиток установи, досягнення цілей діяльності, законне, ефективне, результативне і прозоре управління бюджетними коштами), налагодження зв'язку делегованих повноважень із підзвітністю відповідальних осіб та впровадження діяльності з управління ризиками в процес прийняття управлінських рішень.

Мінфін з урахуванням висновків Європейської Комісії у рамках переговорного процесу про вступ України до ЄС, рекомендацій європейських експертів, зокрема Програми SIGMA, забезпечує подальшу гармонізацію з практикою ЄС щодо внутрішнього контролю в державних органах, у тому числі

¹ - визначення внутрішнього контролю в статті 26 змінено Законом України від 16.01.2025 № 4225-IX.

поступово впроваджує підходи до звітування керівників установ про стан внутрішнього контролю шляхом подання ними з 2026 року декларації, в якій буде відображатися оціночне твердження керівника установи про ефективність та спроможність внутрішнього контролю забезпечувати досягнення цілей діяльності установи.

З урахуванням пункту 10 Основних засад Мінфіном сформовані та доведені до установ (окремо головним розпорядникам коштів державного бюджету, центральним органам виконавчої влади та обласним та Київській міській державним адміністраціям) переліки питань для складання звіту за 2024 рік про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі його елементів. Відповіді на питання описують стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі його елементів, водночас питання структуровані у відповідних розділах щодо: стислого опису фактичного стану внутрішнього контролю (резюме), розкриття питань функціонування його елементів та узагальненого висновку керівника установи стосовно забезпечення впровадженими управлінськими заходами використання ресурсів у належний і ефективний спосіб для досягнення результатів (результативності внутрішнього контролю). Також зазначений перелік питань може використовуватися установами для проведення моніторингу стану внутрішнього контролю та відображення результатів у звітній інформації.

Звіти за 2024 рік про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі його елементів (далі – звіт, звітність) подали 98 % (123) установ, з них 98 головних розпорядників коштів державного бюджету і центральних органів виконавчої влади² та 25 обласних і Київська міська державні (військові) адміністрації.

Звіти не подані Держкіно та НААН.

При цьому, 22 установами не забезпечено дотримання вимог щодо звітування, а саме:

не дотримано строків подання звітів до 1 лютого (МЗС, МОЗ, Мінветеранів, Мінсоцполітики, Мінмолодьспорт, Держгеокадастр, Держгеонадра, ДЕСС, Державна служба України у справах дітей, Національна поліція України, Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, НАН України, Дніпропетровська, Донецька, Київська та Херсонська ОДА);

не дотримано вимоги щодо підписання звіту керівником установи (звіт Міннац'єдності підписано державним секретарем);

не дотримано вимоги щодо подання звіту згідно з встановленою Мінфіном формою (Держлікслужба) та невідображені у звітах деякі питання (Рахункова палата, КРАІЛ, НКРЕКП та НАМН України).

² - не звітував про стан організації та здійснення внутрішнього контролю Держрезерв у зв'язку з ліквідацією органу відповідно до постанови Уряду від 26.09.2024 № 1117.

1. Інформація про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю.

1.1. Здійснення установами опису стану внутрішнього контролю (резюме).

Опис установами фактичного стану функціонування внутрішнього контролю у 2024 році має на меті в загальному продемонструвати:

забезпечення законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення запланованих результатів у відповідній сфері діяльності розпорядника бюджетних коштів;

рівень вжитих організаційних заходів (делегування повноважень, визначення структури та розподіл відповідальності та підзвітності) для забезпечення виконання основних завдань, досягнення цілей діяльності, мети, завдань та результативних показників бюджетних програм;

забезпечення результативності при використанні бюджетних коштів, враховуючи діяльність відповідної установи, у тому числі підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління.

Також інформація щодо ефективності та результативності діяльності має бути підтверджена у звітності установи (бюджетній, фінансовій, управлінській).

У разі зазначення у відповідних пунктах звіту інформації щодо наявності відхилень (недоліків, порушень) у діяльності установи, така інформація також має бути стисло вказана у цьому розділі.

Загалом інформація у цьому розділі має відображати стан управлінської відповідальності та підзвітності, яка більш деталізовано розкриватиметься у наступних розділах звіту.

За результатами опрацювання звітної інформації, слід зазначити наступне:

29 % установ комплексно та безпосередньо вказали, що запроваджені організаційні заходи забезпечили виконання основних завдань і досягнення цілей, ефективно використання бюджетних коштів, а також зазначили про підтвердження такого забезпечення даними звітності (бюджетної, фінансової, управлінської);

31 % установ заповнили цей розділ фрагментарною інформацією щодо вжитих організаційних заходів та/або їх впливу на стан виконання основних завдань, досягнення цілей, ефективно використання бюджетних коштів, замість безпосередніх тверджень про рівень та результативність таких заходів у зв'язку із відповідними досягненнями при

використанні визначеного бюджетом обсягу коштів та підтвердження у звітності (бюджетній, фінансовій, управлінській);

36 % установ вказали інформацію, що не відповідає змісту питань щодо впливу організаційних заходів на ефективність та результативність діяльності при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів, у тому числі на забезпечення законного та ефективного використання бюджетних коштів, обмежившись загальними відомостями щодо сфери діяльності установи, визначених їй завдань чи функцій, виконуваних бюджетних програм, напрямків використання бюджетних коштів, норм законодавства у сфері діяльності, положень внутрішніх організаційно-розпорядчих актів або опису функціонування елементів внутрішнього контролю тощо (Мінмолодьспорт, Мінекономіки, Мінрозвитку, Міненерго, Мінветеранів, Міндовкілля, НАДС, Держлісагентство, ДАЗВ, Держенергоефективності, ДМС, Держмитслужба, Казначейство, Держфінмоніторинг, Держстат, Адміністрація судноплавства, Держпраці, ДРС, ДКА, Секретаріат Кабінету Міністрів України, Державна служба України у справах дітей, Держатомрегулювання, НАЗК, КРАІЛ, Державне управління справами, ДСА України, Вищий антикорупційний суд, Офіс Генерального прокурора, Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Національне антикорупційне бюро України, Рада національної безпеки і оборони України, НАН України, НАПН України, НАМ України, НАПрН України, Центральна виборча комісія, НКРЕКП, Служба зовнішньої розвідки України, Волинська, Дніпропетровська, Закарпатська, Львівська, Харківська та Херсонська ОДА);

4 % установ не заповнили відповідний розділ звітності (Міннац'єдності, ДАРТ, Агентство відновлення, Держлікслужба та ДЕСС).

1.2. Організація внутрішнього середовища.

Внутрішнє середовище установи характеризується впровадженими процесами, операціями, процедурами, структурами та розподілом повноважень щодо їх виконання, правилами та принципами управління людськими ресурсами, бюджетними коштами, об'єктами державної власності та іншими ресурсами, функціонуванням інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем, які спрямовані на забезпечення виконання установою завдань і функцій та досягнення визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей, планів і вимог щодо діяльності установи.

Так, функціонування внутрішнього середовища відображається в управлінських заходах, зокрема щодо питань: визначення мети (місії), стратегічних цілей діяльності установи; організаційної структури, повноважень, відповідальності та підзвітності керівництва та працівників установи; визначення відповідальності і контролю за дотриманням законодавства, бюджетної дисципліни та внутрішніх порядків і процедур; розподілу та закріплення за виконавцями (співвиконавцями) завдань та функцій; планування діяльності; забезпечення додержання вимог законодавства у сфері запобігання і

виявлення корупції, правил етичної поведінки; складення та подання звітності про результати діяльності (порядки запровадження управлінської відповідальності та підзвітності, включаючи показники, досягнуті під час виконання поставлених завдань та заходів, рівні, форми та строки звітування).

Всі головні розпорядники коштів державного бюджету та центральні органи виконавчої влади зазначили про встановлену мету (місію) своєї діяльності.

У звітах 59 % (73) установ зазначено про затвердження власними внутрішніми організаційно-розпорядчими документами планів діяльності на середньостроковий період із встановленими стратегічними цілями та ключовими показниками їх досягнення (далі – КРІ), з них 70 установ вказали про досягнення у 2024 році затверджених у зазначених документах відповідних цілей та КРІ.

Водночас у звітах МЗС, Міненерго, Укртрансбезпеки, Агентства відновлення, Держлісагентства, ДАЗВ, Держпродспоживслужби, Держстату, Держекоінспекції, Національного антикорупційного бюро України, Служби зовнішньої розвідки України, Київської, Луганської та Одеської ОДА також зазначено про досягнення у звітному періоді стратегічних цілей та КРІ, хоча не вказано внутрішні організаційно-розпорядчі документи, якими затверджені відповідні плани діяльності. При цьому, зроблено посилання на стратегічні документи, затверджені Урядом у відповідній галузі, на квартальні/річні плани діяльності тощо.

У звітному періоді впроваджена структура у 99 % (122) установ забезпечила досягнення мети (місії), стратегічних цілей/їх КРІ, виконання основних завдань/функцій установи, річного плану роботи/діяльності, мети, завдань і результативних показників відповідних бюджетних програм. При цьому, 103 установи проводили аналіз своєї організаційної структури щодо її спроможності підтримувати такі досягнення.

Річні/операційні плани роботи/діяльності затверджені внутрішніми організаційно-розпорядчими документами у 94 % (116) установ, з них: 111 установ – вказали про досягнення у 2024 році показників таких планів; Мінсоцполітики, Конституційний Суд України повідомили про причини їх невиконання; а МКСК, Рахункова палата, Верховний Суд вказали загальну інформацію, з якої неможливо зробити відповідний висновок.

ДАРТ не вказано про затвердження річного/операційного плану роботи/діяльності на звітний період, проте зазначено про досягнення показників такого плану.

У звітах Антимонопольного комітету України, Мінфіну, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Державного управління справами, Вінницької та Закарпатської ОДА зазначено, що операційний/річний план не затверджений.

Управлінська відповідальність та підзвітність в установах забезпечується через делегування повноважень, встановлення рівня автономії керівників відповідальних підрозділів та визначення структури їх підзвітності.

Про забезпечення ефективної системи делегування повноважень (їх розподіл та чітке визначення обов'язків керівництва та працівників установи, надання їм відповідних прав та ресурсів, необхідних для виконання посадових обов'язків) зазначено у звітах 99 % (122) установ.

Крім того, в усіх 100 % звітів головні розпорядники коштів державного бюджету та центральні органи виконавчої влади вказали про необхідний рівень автономії керівників структурних підрозділів для забезпечення виконання ними делегованих повноважень щодо основних завдань/функцій установи, досягнення її стратегічних цілей/їх КРІ, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм. З них: у 98 % установ визначено необхідний рівень автономії керівників структурних підрозділів для забезпечення виконання ними річного плану роботи/діяльності та у 90 % – для управління об'єктами державної власності та іншими ресурсами.

У звітному періоді повноваження приймати рішення щодо використання бюджетних коштів делеговано керівникам структурних підрозділів у 24 % головних розпорядників коштів державного бюджету та центральних органів виконавчої влади, які у звітах зазначили, що майже у всіх установах (крім Міноборони та ДПС) на належному рівні³:

запроваджені заходи контролю спрямовані на забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів, досягнення мети завдань і результативних показників бюджетних програм;

забезпечено, зокрема ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів з дотриманням вимог законодавства (здійснення закупівель, попередньої оплати, оплати праці тощо).

Головні розпорядники коштів державного бюджету та центральні органи виконавчої влади, які у звітах зазначили про наявність у сфері їх управління підприємств, установ та організацій, вказали про делегування керівникам відповідних підприємств, установ та організацій повноважень для прийняття ними рішень щодо управління бюджетними коштами. При цьому, такими розпорядниками коштів державного бюджету та центральними органами виконавчої влади здійснюється підтримка, нагляд, контроль та моніторинг за реалізацією делегованих повноважень, та забезпечення на належному рівні³ управління бюджетними коштами відповідними підприємствами, установами та організаціями.

³ - під «належним рівнем» розуміється відсутність порушень/недоліків, виявлених підрозділом внутрішнього аудиту або головним розпорядником бюджетних коштів чи державними органами, що здійснюють контроль у відповідній сфері.

Також, звітна інформація свідчить про рівень підзвітності керівників структурних підрозділів у ході реалізації таких процесів:

Усі установи повідомили, що встановлені лінії звітності, як всередині установи, так і зовні, сприяють забезпеченню керівництвом установи контролю за реалізацією її основних завдань/функції, досягненням стратегічних цілей/їх КРІ, виконанням річного плану роботи/діяльності, управлінням бюджетними коштами та ресурсами.

Впроваджені правила та принципи управління людськими ресурсами (підходи щодо добору персоналу, його кількісний та якісний склад, рівень професійної компетенції та розвиток) сприяють виконанню на належному рівні⁴ основних завдань/функції установи, досягненню стратегічних цілей/їх КРІ, виконанню річного плану роботи/діяльності, досягненню мети, завдань і результативних показників бюджетних програм, у тому числі ефективному управлінню бюджетними коштами. Водночас Тернопільською ОДА повідомлено про неможливість такого виконання через недобір персоналу у зв'язку з неконкурентним рівнем заробітних плат для державних службовців.

Організаційна структура 30 % головних розпорядників коштів державного бюджету та центральних органів виконавчої влади передбачає поєднання в одному структурному підрозділі процедур ініціювання, проведення платежу та контролю за використанням бюджетних коштів. При цьому, такі установи вказали про забезпечення у звітному періоді на належному рівні⁴ використання бюджетних коштів, зокрема щодо їх ефективного, результативного і цільового використання, дотримання вимог законодавства (здійснення закупівель, попередньої оплати, оплати праці тощо).

Також надані відповіді «так» на питання щодо забезпечення на належному рівні⁴:

складання бюджетних запитів, затвердження паспортів бюджетних програм, кошторисів – у 97 % звітів;

⁴ - під «належним рівнем» розуміється відсутність порушень/недоліків, виявлених підрозділом внутрішнього аудиту або головним розпорядником бюджетних коштів чи державними органами, що здійснюють контроль у відповідній сфері.

використання бюджетних коштів, зокрема щодо ефективного, результативного і цільового їх використання, дотримання вимог законодавства – 96 %;

організації контролю за дотриманням бюджетного законодавства – 98 %;

управління об'єктами державної власності та іншими ресурсами, що знаходяться на балансі установи – 92 %;

складання бюджетної, фінансової звітності та статистичної інформації – усіма установами;

складення звітності про результати діяльності установи (щодо виконання основних завдань/функцій, досягнення цілей/їх КРІ планів) – 99 %;

здійснення заходів, спрямованих на запобігання корупції, проявів шахрайства та зловживань службовим становищем – 97 %;

здійснення заходів, що гарантують дотримання працівниками встановлених правил етичної поведінки та доброчесності – у всіх звітах.

Водночас відповідь «ні» на питання про забезпечення на належному рівні⁵ зазначили:

МКСК, Мінсоцполітики та Вищий антикорупційний суд щодо складання бюджетних запитів, затвердження паспортів бюджетних програм, кошторисів;

Мінсоцполітики, ДПС, Міноборони, НАМН України та Тернопільська ОДА щодо використання бюджетних коштів, зокрема ефективного, результативного і цільового їх використання, дотримання вимог законодавства (здійснення закупівель, попередньої оплати, оплати праці тощо);

Міноборони та Тернопільська ОДА щодо організації контролю за дотриманням бюджетного законодавства;

МКСК, ДПС, Міноборони, Фонд державного майна, Держкомтелерадіо та НАМН України щодо управління об'єктами державної власності та іншими ресурсами, що знаходяться на балансі установи.

Інформування структурними підрозділами керівництва установи про порушення під час: виконання її основних завдань/функції здійснювалося у 13 % установ; досягнення її стратегічних цілей/їх КРІ, виконання річного плану роботи/діяльності – у 11 %; досягнення мети, завдань і результативних показників бюджетних програм – у 9 %; управління бюджетними коштами – у 16 %; управління об'єктами державної власності та іншими ресурсами – у 20 %; додержання працівниками вимог законодавства у сфері запобігання і виявлення корупції, правил етичної поведінки та доброчесності – у 29 %. При цьому, у звітах наведені приклади вжитих управлінських заходів для усунення порушень та їх недопущення у майбутньому.

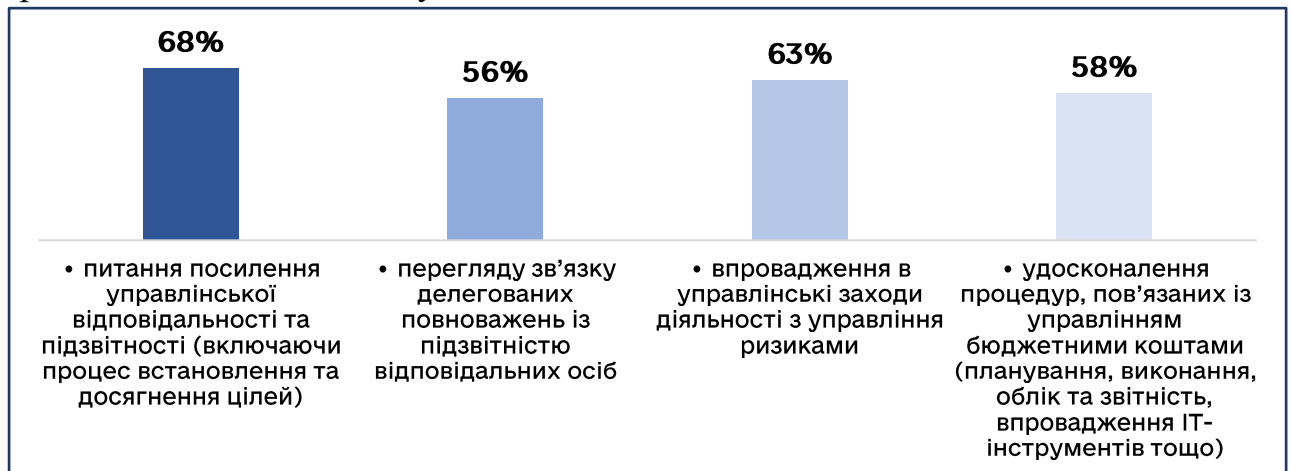
Про наявність у 2024 році відхилень у ресурсах (фінансових, матеріальних тощо), необхідних для виконання основних завдань/функції установи, досягнення її стратегічних цілей/їх КРІ, річного плану роботи/діяльності

⁵ - під «належним рівнем» розуміється відсутність порушень/недоліків, виявлених підрозділом внутрішнього аудиту або головним розпорядником бюджетних коштів чи державними органами, що здійснюють контроль у відповідній сфері.

зазначено 37 % (45) установ. З них у 44 установах здійснювалось інформування керівництва установи про зазначені відхилення, 37 – вживали заходи для їх усунення.

Заходи, спрямовані на удосконалення внутрішнього контролю затвердили на 2024 рік 73 % установ (що відображено у пріоритетних напрямках, річному/операційному планах, окремих планах заходів з питань внутрішнього контролю, окремих дорученнях керівництва тощо), у тому числі наведено приклади заходів, які стосувались:

Про удосконалення у 2024 році питань внутрішнього контролю зазначено у 86 % звітів, що може свідчити про постійну увагу в установах до стану реалізації ними основних завдань і функцій через покращення функціонування складових елементів внутрішнього контролю.

Крім того, 91 % установ на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 12.04.2024 № 10305/1/1-24 до листа Мінфіну від 29.03.2024 № 33030-07-3/10727 зазначили про вжиті заходи щодо виявлення, усунення та/або недопущення в подальшому недоліків внутрішнього контролю в установі. Водночас 9 % установ: Адміністрація Держспецзв'язку та Харківська ОДА вказали про відсутність недоліків; Державна служба якості освіти та Державна служба України у справах дітей повідомили, що не були виконавцями цього доручення; інформація МОЗ, ДАЗВ та ДЕСС не відповідає змісту цього питання; НАМ України, НАМН України, Полтавська та Херсонська ОДА не надали інформації.

У свою чергу, у звітній інформації 77 % установ зазначено про заплановані на 2025 рік заходи щодо удосконалення внутрішнього контролю, що підтверджено прикладами відповідних заходів.

Однак на питання про заплановані на 2025 рік заходи щодо удосконалення внутрішнього контролю відповідь МОЗ не відповідає змісту цього питання. Міннац'єдності, Державна служба якості освіти, НАДС, Держенергоєфективності, Держгеокадастр, Державна служба України у справах дітей, Держкоінспекція, Апарат Верховної Ради України, НАМН України, НАПрН України та Донецька ОДА вказали, що відповідні заходи з удосконалення не заплановані, незважаючи на виявлені порушення/недоліки у

питаннях їх функціонування (пункт 4 Основних засад), за результатами діяльності підрозділів внутрішнього аудиту, контрольних заходів Рахункової палати та/або Держаудитслужби, що також може вказувати на необхідність посилення управлінської відповідальності та підзвітності керівників та працівників зазначених установ, перегляду зв'язку делегованих повноважень із підзвітністю відповідальних осіб або необхідність впровадження в управлінські заходи діяльності з управління ризиками.

1.3. Діяльність з управління ризиками.

У контексті Основних засад та практики країн ЄС щодо належного управління установою, ризик – можливість настання події, обставини або їх сукупність, що матиме вплив на здатність установи виконувати завдання і функції, цільове, ефективне управління бюджетними коштами, об'єктами державної (комунальної) власності та іншими ресурсами, функціонування інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем, функціонування внутрішнього контролю та досягати визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи, зокрема може спричинити або допустити виникнення корупційних ризиків, шахрайства або зловживань службовим становищем.

Управління ризиками розглядається як діяльність керівництва та працівників установи з ідентифікації ризиків, проведення їх оцінки, визначення способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики, здійснення перегляду ідентифікованих та оцінених ризиків для виявлення нових та таких, що зазнали змін.

Така діяльність сприяє своєчасному виявленню чинників, що впливатимуть на здатність установи забезпечувати виконання і досягнення зазначених питань, та впровадження результативних заходів контролю для запобігання настанню негативних наслідків чи порушень.

Інформація 61 % звітів (75 установ) свідчить про достатній рівень управління ризиками у звітному періоді, з яких:

- описали процес практичного здійснення діяльності з управління ризиками у контексті Основних засад на прикладі реалізації основних завдань/функцій, бюджетних програм, досягнення стратегічних цілей, виконання річних планів роботи/діяльності установ, із зазначенням відповідних учасників, їх ролі, взаємодії та підзвітності 43 % (53 установи).

У таких установах діяльність з управління ризиками зосереджена на ключових ризиках, що можуть вплинути на загальну здатність реалізовувати основні завдання/функції та досягати цілі її діяльності. Управління ризиками інтегровано, як в процесі планування діяльності установи, так і в управлінські процеси, на етапах виконання, перевірки та вжиття заходів у ході виконання основних завдань/функцій, досягнення цілей планів, мети, завдань і результативних показників бюджетної програми.

Зазначена інформація також обґрунтована прикладами запроваджених заходів контролю у зв'язку із відповідними ризиками, що могли вплинути на здатність установи, зокрема виконати свої основні завдання/функції, досягнути цілей/їх КРІ планів, мети, завдань і результативних показників бюджетної програми. У свою чергу, у 19 (із зазначених 53) установ здійснювався перегляд таких заходів;

- у 18 % звітах (22 установах) також зазначено про здійснення діяльності з управління ризиками, водночас її результати не завжди прослідковуються у відповідях на питання щодо зв'язку управління ризиками з плануванням діяльності установи. З них, у 17 установах запроваджені заходи контролю забезпечили ефективне реагування на ризики. При цьому Держгеокадастр, Державне управління справами та Закарпатська ОДА зазначили, що запроваджені заходи контролю не забезпечили ефективне реагування на ризики.

Про здійснення заходів щодо організації управління ризиками вказано у 20 % звітів (24 установах), але з огляду на надану інформацію такі заходи мають ризик фрагментарності, не інтегрованості в управлінні установою та недостатньо пов'язані із завданнями/цілями установи. Крім того, до управління ризиками відносять існуючі проблемні питання у діяльності установи чи у ході реалізації нею завдань у відповідній сфері державної політики, замість акценту на можливість визначення подій, що матимуть вплив на здатність установи виконувати/досягати її основні завдання/цілі діяльності.

Також у зазначених звітах міститься інформація про затверджені в установах внутрішні документи, в яких визначені рамки внутрішнього контролю та/або управління ризиками, і цитування їх положень. Відсутність чітких відповідей по суті поставлених питань не дозволяє відстежити використання результатів такої діяльності в процесі прийняття/ухвалення управлінських рішень з основних аспектів діяльності установи.

Лише 2 % установ (МКСК та ДКА) зазначено, що діяльність з управління ризиками незапроваджена.

В інших 17 % звітів надано загальну інформацію, яка не стосується питань управління ризиками у контексті Основних засад, що унеможливує зробити висновок про наявність такої діяльності (МОЗ, Міннац'єдності, Мінрозвитку, Мінмолодьспорт, Секретаріат Кабінету Міністрів України, ДЕСС, Держлікслужба, ДМС, Укртрансбезпека, Державна служба України у справах дітей, Український інститут національної пам'яті, ДСА України, Рада національної безпеки і оборони України, Вищий антикорупційний суд,

НАН України, НАМН України, УДО України, Житомирська, Київська, Львівська, Харківська та Херсонська ОДА).

Про здійснення процедур щодо ідентифікації та оцінки ризиків, пов'язаних із корупцією/шахрайством та зловживанням службовим становищем, зазначено відповідно у 93 % та у 89 % звітах. При цьому, вказано, що ідентифікація та оцінка ризиків, пов'язаних із корупцією/шахрайством та зловживанням службовим становищем є складовою управління ризиками в установі в контексті Основних засад, про що зазначено відповідно у 80 % та у 78 % звітах.

1.4. Здійснення заходів контролю.

Внутрішній контроль в установі має ґрунтуватися на принципі превентивності, який передбачає своєчасне здійснення заходів контролю для запобігання виникненню відхилень від установлених норм. Організація та здійснення внутрішнього контролю в установі забезпечується, зокрема шляхом вжиття заходів контролю.

Заходами контролю є сукупність запроваджених в установі управлінських дій, які здійснюються керівництвом та працівниками установи для впливу на ризики з метою досягнення установою визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей, завдань, планів і вимог щодо діяльності установи та відображаються в управлінських заходах, зокрема щодо: встановлення процедур авторизації та підтвердження (зокрема отримання дозволу відповідальних посадових осіб на виконання операцій шляхом візування, погодження, затвердження документів); розмежування обов'язків між працівниками для зниження ризиків допущення помилок чи протиправних дій та своєчасного виявлення таких дій; здійснення контролю за доступом до матеріальних і нематеріальних ресурсів, облікових записів тощо; забезпечення захисту інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем; визначення правил і вимог до здійснення операцій та контролю за законністю їх виконання; проведення звірок облікових даних з фактичними; проведення оцінки загальних результатів діяльності установи; здійснення систематичного перегляду роботи кожного працівника установи для визначення якості виконання поставлених завдань; організація контролю за виконанням документів.

Загалом в установах запроваджені на належному рівні⁶ заходи контролю, про що свідчать надані відповіді на питання закритого типу, а саме:

- у 98 % звітів вказана відповідь «так», що такі заходи запроваджені для забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів, досягнення мети, завдань і результативних показників бюджетних програм. Відповідь «ні» у звітах Міноборони, Вищого антикорупційного суду;

- у 94 % звітах – відповідь «так» щодо інтеграції таких заходів у процес управління об'єктами державної власності та іншими ресурсами, що

⁶ - під «належним рівнем» розуміється відсутність порушень/недоліків, виявлених підрозділом внутрішнього аудиту або головним розпорядником бюджетних коштів чи державними органами, що здійснюють контроль у відповідній сфері.

знаходяться на балансі установи. Відповідь «ні» у звітах Міноборони, МВС, МКСК, ДПС, НАМН України; ДЕСС та Держмістествов повідомлено про відсутність таких об'єктів;

- у 94 % звітах – відповідь «так», що такі заходи спрямовані на захист інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних систем. Відповідь «ні» у звітах МВС, Державної служби якості освіти, Держрибагентства, Державіаслужби, ДРС, Чернівецької ОДА. ДЕСС повідомлено про відсутність таких систем.

Оцінка загальних результатів діяльності здійснювалась у 80 % установ, що підтверджено описом такого процесу, з яких у 68 % установ до зазначеної оцінки включалось питання удосконалення відповідної структури внутрішнього контролю, його результативності та управління ризиками.

1.5. Організація інформаційного та комунікаційного обміну.

Запроваджений в установі інформаційний та комунікаційний обмін повинен забезпечувати надання керівництву та працівникам установи повної, своєчасної та достовірної інформації, необхідної для виконання і оцінювання результатів виконання завдань та функцій шляхом створення інформації, здійснення її збору, документування, проведення аналізу, передачі інформації та користування нею керівництвом і працівниками установи у своїй діяльності.

З огляду на надану у звітах інформацію щодо стану організації інформаційного та комунікаційного обміну, слід зазначити наступне.

Загалом у 99 % установ (НАМН України не включено до звіту відповідні питання зазначеного розділу) впроваджені належні⁷ політики, правила чи процедури щодо організації та функціонування внутрішньої та зовнішньої комунікації, включаючи її оцінку, перегляд та удосконалення.

В установах прийняті внутрішні розпорядчі документи, які регулюють процедури управління інформацією, її актуальністю, надійністю і своєчасністю та встановлюють правила і вимоги до роботи з інформацією, необхідної для забезпечення діяльності установи.

Процедура інформаційно-комунікаційного обміну інформацією із зовнішніми та внутрішніми учасниками щодо стану досягнення основних завдань/функцій, цілей/їх КРІ планів, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм запроваджена у 98 % установ, що дозволила у звітному періоді керівництву ефективно та своєчасно контролювати стан таких досягнень. Проте МКСК та МОЗ у своїх звітах надали відповідь «ні» щодо запровадження зазначеної процедури.

Майже всі головні розпорядники коштів державного бюджету, центральні органи виконавчої влади підтвердили у звітності, що існуюча інформаційно-комунікаційна система моніторингу забезпечила досягнення основних завдань/функцій, цілей/їх КРІ планів, мети, завдань і результативних

⁷ - під «належним рівнем» розуміється відсутність порушень/недоліків, виявлених підрозділом внутрішнього аудиту або головним розпорядником бюджетних коштів чи державними органами, що здійснюють контроль у відповідній сфері.

показників бюджетних програм та здійснення ефективного контролю за діяльністю установи (крім МКСК, Рахункової палати).

Зокрема, керівництво головних розпорядників коштів державного бюджету, центральних органів виконавчої влади у звітному періоді було забезпечено своєчасною, актуальною та об'єктивною інформацією про результативність впроваджених ним управлінських заходів (у тому числі щодо внутрішнього середовища та заходів контролю) для досягнення законності та ефективності управління бюджетними коштами і результатів їх діяльності, що підтверджується відповідями у 98 % звітів. При цьому, МКСК зазначено відповідь «ні» на питання відповідного інформаційного забезпечення.

Також керівники головних розпорядників коштів державного бюджету, центральних органів виконавчої влади забезпечені відповідною інформацією про результативність впроваджених керівниками підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, управлінських заходів (у тому числі щодо внутрішнього середовища та заходів контролю).

Про виявлені у звітному періоді випадки зауважень чи недоліків у внутрішній комунікації, які призвели до проблем або вплинули на ефективність діяльності установи, в тому числі на виконання її основних завдань/функцій, досягнення цілей планів/їх КРІ, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм, зазначили МКСК, НАДС та Івано-Франківська ОДА.

У звітному періоді 52 % установ аналізували інформацію, зазначену у зверненнях фізичних, юридичних осіб, громадських організацій або у медіа щодо можливих порушень або недоліків у діяльності з метою удосконалення внутрішнього контролю. За результатами такого аналізу в установах були прийняті необхідні управлінські рішення, приклади яких зазначено у їх звітах.

Крім того, у 67 % установ запроваджено інформування про випадки порушень бюджетного законодавства, законодавства з питань закупівель тощо.

Також встановлені/визначені внутрішні канали комунікації (повідомлень) щодо випадків корупції/ шахрайства та зловживань службовим становищем відповідно у 95 % та 89 % установ. У 2024 році про випадки корупції/шахрайства повідомлялись у 27 % установ, зловживань службовим становищем – у 20 %. У всіх цих установах вживались відповідні заходи для усунення наслідків зазначених порушень. При цьому вказано, що жоден з таких випадків не вплинув на рівень забезпечення ресурсами та стан виконання основних завдань/функцій, досягнення цілей/їх КРІ планів, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм.

1.6. Здійснення заходів, спрямованих на виявлення та коригування відхилень у системі внутрішнього контролю (моніторинг).

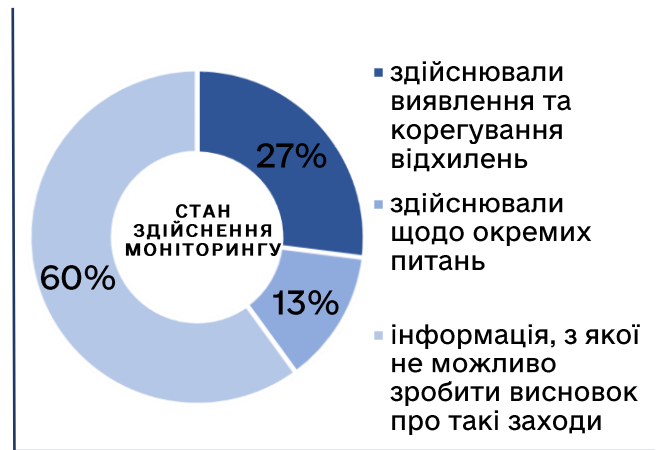
Моніторинг в контексті Основних засад здійснюється для відстеження стану організації та функціонування внутрішнього контролю в цілому та/або окремих його елементів.

За результатами проведеного аналізу звітної інформації слід відмітити, що існуюча система моніторингу дозволяє отримувати інформацію щодо:

- стану управлінської відповідальності та підзвітності та ефективності впроваджених заходів контролю у 98 % установ (МОЗ, Адміністрацією Держспецзв'язку та Державною службою України у справах дітей надана відповідь «ні» на зазначене питання);

- рівня забезпечення ресурсами для виконання основних завдань/функцій, досягнення цілей/їх КРІ планів, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм майже у всіх головних розпорядників коштів державного бюджету та центральних органів виконавчої влади (МОЗ, ДЕСС, Адміністрацією Держспецзв'язку, Рахунковою палатою, Державною службою України у справах дітей надана відповідь «ні» на зазначене питання).

Про здійснення у звітному періоді внутрішньої оцінки стану функціонування та результативності внутрішнього контролю установи та/або окремих його елементів, зокрема щодо забезпечення виконання основних завдань/функцій, досягнення цілей/їх КРІ планів, мети, завдань і результативних показників бюджетних програм зазначили у звітній інформації 40 % (49) установ. З них: у 27% звітів (33 установи)

зазначено про здійснення заходів, спрямованих на виявлення та коригування відхилень у внутрішньому контролі у контексті Основних засад, що відображено на прикладах процесу виявлення відхилень/недоліків у ході виконання основного завдання/функції, бюджетної програми або досягнення цілі установи; у 13 % (16 установ) – про заходи, що стосувались питань окремих складових елементів внутрішнього контролю, зокрема проведення перевірок дотримання вимог законодавства, аналізу стану реалізації операційних рішень, нагляду/контролю за виконання окремих завдань та функцій, проведення оцінювання результатів службової діяльності тощо.

Водночас у 60 % звітів (74 установами) зазначена інформація, з якої неможливо зробити висновок про здійснення моніторингу, оскільки відповіді не стосуються відповідних управлінських заходів у контексті Основних засад, або відповіді не надані.

У звітному періоді здійснювався перегляд впроваджених в установі політик, правил і заходів, спрямованих на:

досягнення її мети (місії)/основних завдань/функцій у 20 % (24) установ, з яких у 21 установі були відповідні оновлення та/або внесені корективи, у 11 – заплановано на 2025 рік оновлення та/або внесення коректив;

досягнення стратегічних цілей/їх КРІ у 11 % (13) установ, з яких у 11 установах були відповідні оновлення та/або внесені корективи, у 6 – заплановано на 2025 рік оновлення та/або внесення коректив;

виконання річного плану роботи/діяльності у 18 % (22) установ, з яких у 15 установах були відповідні оновлення та/або внесені корективи, у 11 – заплановано на 2025 рік оновлення та/або внесення коректив;

виконання мети, завдань і результативних показників бюджетних програм у 15 % (19) установ, з яких у 15 установах були відповідні оновлення та/або внесені корективи, у 9 – заплановано на 2025 рік оновлення та/або внесення коректив;

ефективність впливу заходів контролю на ризики для забезпечення результативності внутрішнього контролю у 40 % (49) установ.

1.7. Щодо узагальненого висновку про результативність внутрішнього контролю.

Загалом керівники установ володіють достатньою інформацією щодо поточного стану внутрішнього контролю в установі, у тому числі для прийняття рішень з його удосконалення, що підтверджується в усіх звітах.

Установами у 99 % (122) звітів зазначено відповідь «так» на питання закритого типу, що впроваджений внутрішній контроль забезпечив відповідно до частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України, Основних засад та міжнародної практики (зокрема щодо достатньої гарантії належності використання ресурсів) використання ресурсів (у тому числі бюджетних коштів) в належний та ефективний спосіб з метою досягнення результатів відповідно до встановлених мети, завдань, планів і вимог.

У свою чергу, на зазначене питання МКСК надано відповідь «ні».

При цьому, 69 % (84) установ зазначено про таке забезпечення, незважаючи на вказані ними у звітах недоліки та/або порушення у їх діяльності.

2. Рекомендації та заплановані заходи з подальшого розвитку внутрішнього контролю.

З огляду на окреслені проблемні питання та резерви у функціонуванні внутрішнього контролю, необхідним є вжиття подальших заходів для належної організації та функціонування внутрішнього контролю в державних органах та його подальшого розвитку з урахуванням частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України, стандартів і практик ЄС, у тому числі з урахуванням висновків і рекомендацій Європейської Комісії у рамках переговорного процесу про вступ України до ЄС.

2.1. Заплановані на 2025 рік заходи з подальшого розвитку внутрішнього контролю.

З метою забезпечення подальшого розвитку внутрішнього контролю, зокрема шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами, методологіями та кращими практиками у цій сфері, з урахуванням рекомендацій Європейської Комісії за результатами офіційної оцінки ЄС (скринінгу) стану імплементації права Європейського Союзу за переговорним розділом 32 «Фінансовий контроль» Кластеру 1 «Основи процесу вступу до ЄС», рекомендацій Європейської Комісії, представлених у звітах про прогрес

України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу, рекомендацій європейських експертів, зокрема Програми SIGMA, Міністерством фінансів України у 2025 році заплановано вжиття наступних заходів:

розроблення та прийняття змін до Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062, зокрема в частині їх приведення у відповідність з останніми змінами до Бюджетного кодексу України;

розроблення проєкту змін до Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 14.09.2012 № 995, в частині посилення управлінської відповідальності та підзвітності і впровадження практики управління ризиками;

розроблення та затвердження наказом Міністерства фінансів України форми щорічної декларації керівника розпорядника бюджетних коштів з внутрішнього контролю в установі, спрямованої на посилення відповідальності керівників за управління і розвиток установи в цілому (управлінська відповідальність та підзвітність) та підвищення якості виконання завдань з планування та організації діяльності, формування належної структури внутрішнього контролю та управління ризиками;

проведення практичного заходу щодо посилення аспектів внутрішнього контролю, зокрема з питань управління ризиками, в обраній установі;

подальша реалізація навчальної програми з фінансового управління і контролю для працівників державних органів (зокрема, організація та проведення навчальних заходів з внутрішнього контролю для різних цільових груп);

підвищення інституційної спроможності Центрального підрозділу гармонізації Мінфіну, в тому числі вивчення практичного досвіду країн – членів ЄС щодо внутрішнього контролю та управління ризиками, обмін досвідом щодо гармонізації внутрішнього контролю з центральними підрозділами гармонізації країн – членів ЄС, участь у навчальних заходах із залученням міжнародних експертів тощо.

2.2. Рекомендації щодо удосконалення внутрішнього контролю в державних органах.

З метою забезпечення належної організації та функціонування внутрішнього контролю, його подальшого розвитку, усунення виявлених недоліків та їх недопущення у подальшому, Міністерство фінансів України запропонувало Кабінету Міністрів України доручити міністрам, керівникам інших центральних органів виконавчої влади, головам обласних та Київської міської державних (військових) адміністрацій, керівникам інших головних розпорядників коштів державного бюджету:

1) здійснити заходи, спрямовані на удосконалення внутрішнього контролю у своїх установах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать

до сфери управління, у тому числі:

посилити аспекти управлінської відповідальності та підзвітності, спрямованих на належне управління і розвиток у відповідній сфері діяльності установи, досягнення цілей, законне, ефективне, результативне і прозоре управління бюджетними коштами, об'єктами державної власності та іншими ресурсами;

здійснювати систематичний перегляд та підтримку в актуальному стані внутрішнього середовища та контрольні повноваження підрозділів другої лінії в установі, зважаючи на зміни, що впливають на здатність досягати визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи, а також на виявлені відхилення або обставини, що можуть спричинити виникнення корупційних ризиків, шахрайства чи зловживань службовим становищем;

переглянути структуру та зв'язок делегованих повноважень, обов'язків і наданих прав відповідальним виконавцям із підзвітністю таких виконавців, забезпечивши оптимізацію робочих процесів, підвищення їх ефективності шляхом зниження витрат, скорочення тривалості, підвищення результативності, якості та орієнтованості на споживача їх результатів;

посилити роботу в частині попередження, виявлення відхилень, що призводять або можуть призвести до втрат бюджету, здійснення реагування на такі відхилення та усунення причин і умов, що сприяли їх виникненню;

застосовувати результати управління ризиками у процесі планування діяльності та прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення досягнення визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

здійснювати систематизацію ідентифікованих ризиків та відхилень, що можуть мати вплив на здатність досягати визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів, передавати таку інформацію підрозділу внутрішнього аудиту для розгляду під час планування діяльності з внутрішнього аудиту;

забезпечити організацію внутрішніх процесів та налагодження механізмів, які передуватимуть складанню декларації керівника установи з внутрішнього контролю;

посилити контроль за процесом складання та подання звітів про стан організації та функціонування внутрішнього контролю, зокрема щодо якісного, повного і об'єктивного інформаційного наповнення та дотримання форми звітності;

1.2) головним розпорядникам коштів державного бюджету відповідно до абзацу п'ятого частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України (з урахуванням змін, внесених Законом України від 16.01.2025 № 4225-IX) здійснити заходи щодо утворення аудиторських комітетів та розгляду їх на засіданнях:

інформації про ідентифіковані ризики, що можуть мати суттєвий вплив на здатність досягати визначених мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності установи при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

інформації про виявлені відхилення, реагування на такі відхилення, зокрема про заходи з їх усунення та усунення причин і умов, що сприяли їх виникненню;

проекту щорічного звіту про стан організації та функціонування внутрішнього контролю перед підписанням його керівником установи;

1.3) головним розпорядникам коштів державного бюджету (МКСК, Мінсоцполітики, Міноборони, НАМН України, Вищий антикорупційний суд, Тернопільська обласна державна (військова) адміністрація) та ДПС вжити заходів щодо забезпечення на належному рівні управління бюджетними коштами (формування та їх використання, здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства), зокрема переглянути та посилити організацію внутрішніх процедур, процесів, операцій, в тому числі повноваження другої лінії, пов'язані з використанням бюджетних коштів.

II. СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Прозвітували до Мінфіну про результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» (далі – постанова № 1001) та затвердженого нею Порядку (далі – Порядок № 1001) загалом 124 державних органи (міністерства та інші центральні органи виконавчої влади⁸, обласні та Київська міська державні (військові) адміністрації (далі – ОДА), інші головні розпорядники коштів державного бюджету).

Не подано звіт про результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту за 2024 рік Рахунковою палатою (поінформовано про незалежність органу)⁹.

У звітному періоді державні органи вживали заходи для покращення організації і здійснення внутрішнього аудиту, його подальшого розвитку та усунення наявних недоліків, зокрема з урахуванням рекомендацій Мінфіну та доручення Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України від 12.04.2024 № 10305/1/1-24 до листа Мінфіну від 29.03.2024 № 33030-07-3/10727.

У багатьох державних органах продовжували спостерігатись позитивні тенденції у здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту. Водночас залишалась низка проблемних питань, які потребують подальшої уваги державних органів і вжиття додаткових заходів для підвищення якості внутрішнього аудиту та ефективності здійснення цієї функції.

1. Сфера охоплення внутрішнього аудиту.

У 2024 році діяльність з внутрішнього аудиту було організовано в усіх державних органах, які функціонували (виконували повноваження)¹⁰ та на які поширюються вимоги Порядку № 1001.

Загалом станом на 31.12.2024 в системі державних органів функціонувало (створено) 480 підрозділів внутрішнього аудиту.

Зокрема, підрозділи внутрішнього аудиту (або відповідні самостійні посади) утворено в апаратах 125 державних органів. Окрім того, з урахуванням норм абзацу другого пункту 3

⁸ - не звітував про результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту Держрезерв у зв'язку з ліквідацією органу відповідно до постанови Уряду від 26.09.2024 № 1117.

⁹ - в органі створено та функціонує Сектор внутрішнього аудиту, що враховано під час підготовки цієї інформації. Водночас дані щодо результативних показників його діяльності відсутні та відповідно не враховані в узагальненій статистиці.

¹⁰ - без врахування державних органів, які станом на 31.12.2024 не розпочали здійснювати повноваження та виконувати функції (Агентство з управління державним боргом, Державне агентство з управління резервами, Вищий суд з питань інтелектуальної власності) або перебувають в процесі ліквідації (Держрезерв).

Порядку № 1001 додатково утворено підрозділи внутрішнього аудиту в 168 територіальних органах та 187 підпорядкованих бюджетних установах у системі 43 державних органів.

Упродовж звітнього періоду в системі більшості державних органів (близько 92 відсотків) забезпечено реалізацію функції внутрішнього аудиту на практиці (здійснювалось проведення внутрішніх аудитів).

Водночас в окремих державних органах не було забезпечено практичну реалізацію функції внутрішнього аудиту, що зумовлено переважно неуккомплектованістю підрозділів внутрішнього аудиту (відповідних посад) протягом тривалого часу¹¹, зокрема не проводились внутрішні аудити в:

НАПН України – посади внутрішніх аудиторів залишаються вакантними (з 2018 року діяльність з внутрішнього аудиту не здійснюється);

Держфінмоніторингу та Секретаріаті Уповноваженого із захисту державної мови – не укомплектовані посади у підрозділах внутрішнього аудиту упродовж декількох років поспіль (зокрема у 2022 – 2024 роках);

Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – впродовж 2022 – 2024 років внутрішні аудити не проводились через зміни кадрового складу та неуккомплектованість підрозділу, зокрема з жовтня 2023 року посади внутрішніх аудиторів вакантні;

Хмельницькій ОДА – підрозділ внутрішнього аудиту не був укомплектований переважно більшість часу в 2023 – 2024 роках (упродовж 2024 року посаду головного спеціаліста сектору внутрішнього аудиту було укомплектовано нетривалий час);

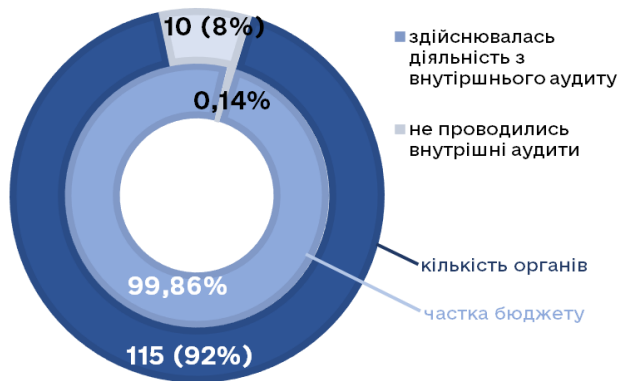
Держмістечтв та ДАРТ – посади внутрішніх аудиторів вакантні з другої половини 2023 року (з липня та листопада відповідно);

НКЦПФР – посади в підрозділі внутрішнього аудиту вакантні з квітня 2024 року (до цього була укомплектована лише одна посада головного спеціаліста сектору внутрішнього аудиту).

У зв'язку із нетривалим періодом функціонування органу не здійснювались внутрішні аудити також у Державній службі у справах дітей (розпочала виконання визначених завдань з 01.05.2024, в січні 2025 року призначено головного спеціаліста сектору внутрішнього аудиту).

Крім того, у 2024 році не забезпечено проведення внутрішніх аудитів в УДО України, натомість працівники підрозділу внутрішнього аудиту залучались до здійснення контрольних заходів та виконання інших функцій, не пов'язаних із внутрішнім аудитом.

¹¹ - згідно зі звітами та/або інформаціями за відповідні звітні роки, що подавались до Мінфіну, посади внутрішніх аудиторів були вакантними та внутрішні аудити не проводились.

практична реалізація функції внутрішнього аудиту

Таким чином, загалом у 2024 році із 125 державних органів в системі 10-ти органів (або 8 відсотків) внутрішні аудити не проводились.

Водночас на вказані органи припадає незначна частка (близько 0,14 %) видатків державного бюджету¹², відповідно можливий негативний вплив на загальну потенційну сферу охоплення внутрішнього аудиту є незначним.

2. Спроможність та кадрове забезпечення підрозділів внутрішнього аудиту.

Упродовж минулого року державні органи вживали заходи, спрямовані на підтримку та підвищення спроможності підрозділів внутрішнього аудиту, посилення їх кадрового потенціалу, зменшення кількості вакансій тощо, що дозволило вирішити відповідні проблемні питання у низці державних органів.

2.1. Структура та чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту.

Незважаючи на виклики воєнного часу, обмеженість бюджетного фінансування та загальне скорочення граничної чисельності працівників, у 2024 році в системі більшості державних органів загальна кадрова спроможність підрозділів внутрішнього аудиту підвищилась або залишалась стабільною.

Як наслідок, у звітному періоді зберігалась позитивна тенденція до зростання загальної штатної чисельності внутрішніх аудиторів.

Загалом за підсумками 2024 року штатна чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту державних органів зростає на 132 штатних одиниці (порівняно з даними на 31.12.2023) та становила 1834 одиниці.

Зокрема, забезпечено збільшення чисельності внутрішніх аудиторів (за штатом) в системі 33 державних органів, а саме: в системі Міноборони (на

¹² - відповідно до розподілу видатків Державного бюджету України на 2024 рік.

84 од.), Держкоінспекції (на 16 од.), Дніпропетровської ОДА (на 12 од.), КМДА (на 10 од.), Миколаївської ОДА (на 9 од.), МВС (на 7 од.), Мінекономіки, Мінагрополітики, НКРЕКП, Кіровоградської ОДА (по 4 од.), Держмитслужби, ДСНС, Вінницької ОДА (по 3 од.), Мінфіну, АРМА, Львівської та Полтавської ОДА, НАПрН України (по 2 од.), Українського інституту національної пам'яті, Укрдержархіву, Держлікслужби, Держфінмоніторингу, Адміністрації Держспецзв'язку, Національного агентства з питань запобігання корупції, КРАІЛ, БЕБ, Держводагентства, Держенергоефективності, Конституційного Суду України, Вищого антикорупційного суду, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Національного антикорупційного бюро, НАПН України (по 1 од.).

Збережено штатну чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту в системі 63 державних органів (змін в штатній чисельності внутрішніх аудиторів не відбувалось).

За інформацією більшості державних органів штатна чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту визначена з урахуванням вимог абзаців третього – десятого пункту 3 Порядку № 1001 та є достатньою для забезпечення реалізації функції внутрішнього аудиту¹³.

Загалом у системі майже половини державних органів (61 орган, або майже 49 відсотків)

для реалізації функції внутрішнього аудиту передбачено штатну чисельність внутрішніх аудиторів від 5 і більше осіб.

Продовжувала зменшуватись кількість державних органів, в апараті яких здійснення внутрішнього аудиту покладалось лише на одну посадову особу (за штатною чисельністю).

Зокрема, з урахуванням вимог абзацу одинадцятого пункту 3 Порядку № 1001 та задля подальшого підвищення спроможності функції внутрішнього аудиту в 2024 році створено підрозділи (сектори або відділи) внутрішнього аудиту (на заміну посад головних спеціалістів з внутрішнього аудиту) в апаратах 14 державних органів – Укрдержархіву, Держлікслужбі, Держфінмоніторингу, Національному агентстві з питань запобігання корупції, Українському інституті національної пам'яті, КРАІЛ, НКРЕКП, апараті

¹³ - відповідно до інформації державних органів, що надавалась до Мінфіну на виконання доручення Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України від 12.04.2024 № 10305/1/1-24 до листа Мінфіну від 29.03.2024 № 33030-07-3/10727 та на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.02.2024 № 133-р «Про затвердження плану заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року».

Полтавської та Черкаської ОДА, Конституційному Суді України, Вищому антикорупційному суді, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, НАПН України, НАПрН України.

Станом на 31.12.2024 факти покладання функції внутрішнього аудиту на одну штатну одиницю мали місце в апаратах 10 державних органів, зокрема:

у 6 державних органах, в яких гранична чисельність працівників апарату не перевищувала 50 одиниць, що відповідає вимогам абзацу одинадцятого пункту 3

Порядку № 1001 – ДЕСС¹⁴, Держмістечств, ДАРТ, Національна комісія зі стандартів державної мови, НАМ України та Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови;

у 4 державних органах, в яких гранична чисельність працівників апарату перевищує 50 одиниць, та відповідно чисельність внутрішніх аудиторів потребує приведення до встановлених вимог – Мінмолодьспорт, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Апарат РНБО України та Національна рада з питань телебачення і радіомовлення.

Станом на початок 2025 року в низці вищевказаних органів вжито відповідні заходи та утворено підрозділи внутрішнього аудиту (замість посад головних спеціалістів), а саме:

у Національній раді з питань телебачення і радіомовлення з січня 2025 року утворено сектор внутрішнього аудиту відповідно до структури, затвердженої рішенням Національної ради від 28.11.2024 № 3110 та введеної в дію з 01.01.2025;

у Мінмолодьспорту наказом від 30.01.2025 № 566 внесено зміни до структури апарату в частині збільшення кількості фахівців з внутрішнього аудиту та створення сектору внутрішнього аудиту, які заплановано ввести в дію в березні 2025 року.

Водночас в інших зазначених органах – Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, та Апараті РНБО України – відповідне питання щодо приведення структур і штатних розписів апарату у відповідність до вимог Порядку № 1001 (в частині утворення підрозділів внутрішнього аудиту замість посад головних спеціалістів зважаючи на граничну чисельність працівників апарату) потребує вирішення.

¹⁴ - у зв'язку зі збільшенням граничної чисельності працівників апарату ДЕСС розробляються нова структура і штатний розпис, за якими планується створення сектору внутрішнього аудиту.

Крім того, у системі 29 державних органів мали місце факти скорочення штатної чисельності внутрішніх аудиторів.

Зокрема, впродовж 2024 року зменшилась штатна чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту (порівняно з даними на 31.12.2023) у системі Пенсійного фонду (на 5 од.), ДІАМ та Фонду державного майна (по 4 од.), Держрибагентства (на 3 од.), Мінстратегпрому, Міндовкілля, МКСК, Держаудитслужби, Держпродспоживслужби, Держгеокадастру, Казначейства, Держлісагентства, Держенергонагляду¹⁵, НКЦПФР, УДО України (по 2 од.), Міненерго, Мінветеранів, Мін'юсту, Мінмолодьспорту, Державіаслужби, Держпраці, ДКА, Держмистецтв, ДАРТ, Адміністрації судноплавства, Держкомтелерадіо, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Рівненської ОДА (по 1 од.).

Відповідне скорочення низка державних органів обґрунтовувала, зокрема, зменшенням загальної штатної чисельності працівників державного органу на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2023 № 1410 «Деякі питання скорочення чисельності працівників органів виконавчої влади», передачею підприємств, установ та організацій до сфери управління інших державних органів, зменшенням кількості об'єктів внутрішнього аудиту тощо.

2.2. Укомплектування підрозділів внутрішнього аудиту.

У 2024 році (станом на 31.12.2024) штатна чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту становила 1834 одиниці, з яких було укомплектовано 1230 посад, або 67,1 відсотка.

Загалом більшість державних органів поінформували про вжиття низки заходів для укомплектування посад внутрішніх аудиторів (зокрема, оголошувався добір на зайняття вакантних посад, розміщувалась інформація про вакансії на офіційних вебсайтах та спеціалізованих інтернет-ресурсах, проводилась робота з навчальними закладами, які здійснюють підготовку відповідних спеціалістів, здійснювався пошук кандидатів, у тому числі через центри зайнятості, проводились співбесіди з кандидатами на посади тощо).

У результаті вжитих заходів за підсумками 2024 року фактична чисельність працівників підрозділів внутрішнього аудиту державних органів зросла загалом на 50 осіб (порівняно з даними на 31.12.2023).

Зокрема, забезпечено збільшення фактичної чисельності працюючих внутрішніх аудиторів у системі 49 державних органів.

¹⁵ - у штатному розписі на 2025 рік чисельність працівників підрозділу збільшено на 1 одиницю.

Наприклад, в системі Міноборони (на 15 осіб), МВС (на 11 осіб), Держгеокадастру (на 6 осіб), Мінекономіки, Держекоінспекції та Вінницької ОДА (по 5 осіб), БЕБ, Фонду державного майна, Держпродспоживслужби та Дніпропетровської ОДА (по 4 особи) тощо.

Вжито також заходи для укомплектування посад внутрішніх аудиторів (повністю або частково) у низці державних органів, де станом на 31.12.2023 відповідні посади були взагалі неукомплектованими, зокрема, в Укрдержархіві, Нацсоцслужбі, КРАІЛ, НКРЕКП, Національній раді з питань телебачення і радіомовлення, Хмельницькій ОДА¹⁶.

При цьому, в системі 32 державних органів (або майже 26 % органів) забезпечено стовідсоткове укомплектування посад працівників підрозділів внутрішнього аудиту.

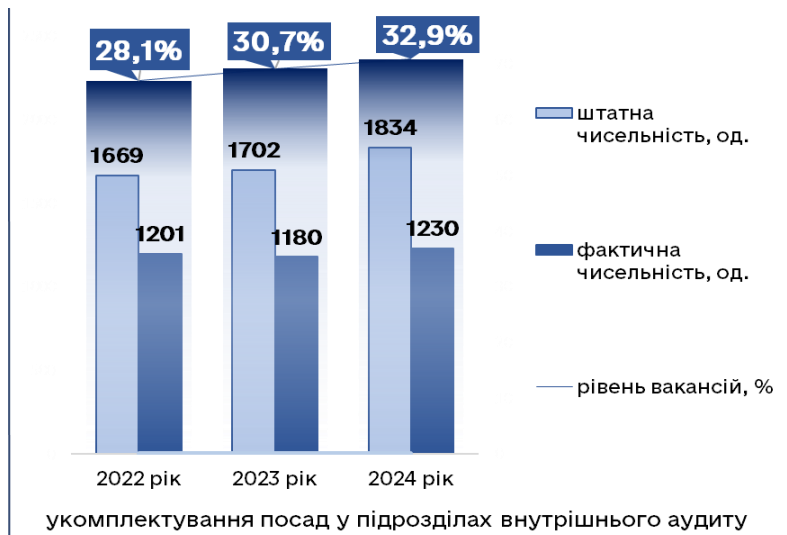
Наприклад, забезпечено стабільність кадрового складу (відсутність звільнень внутрішніх аудиторів упродовж року) та повноту укомплектування посад внутрішніх аудиторів (за інформацією на дату складання звітності) в МОН, Мінмолодьспорту, Державіаслужбі, Держгеонадра, Держпраці, Державній службі якості освіти, ДЕСС, НСЗУ, НАДС, Держкомтелерадіо, Українському інституті національної пам'яті, Державному бюро розслідувань, Національному антикорупційному бюро, Національній раді з питань телебачення і радіомовлення, Апараті РНБО України, НАМН України, НАМ України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України.

Водночас рівень вакансій у підрозділах внутрішнього аудиту в 2024 році продовжував зростати, зокрема станом на кінець року вакантними залишались 32,9 відсотків посад внутрішніх аудиторів.

Таке зростання пов'язане, зокрема, зі збільшенням штатної чисельності внутрішніх аудиторів та здійсненням заходів з укомплектування відповідних додаткових посад.

Проте в окремих державних органах не було вжито вичерпних заходів для укомплектування підрозділів внутрішнього аудиту кадрами відповідної кваліфікації або ж результати проведених заходів були недостатніми для виправлення ситуації.

Зокрема, фактично не було укомплектовано посади внутрішніх аудиторів

¹⁶ - водночас станом на момент подання звітної інформації посади внутрішніх аудиторів в Хмельницькій ОДА вакантні.

(станом на 31.12.2024) в апараті 12 державних органів¹⁷ – Мінстратегпрому, Держфінмоніторингу, ДАРТ, Держмистецтв, ДКА, НКЦПФР, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Секретаріаті Уповноваженого із захисту державної мови, апараті Чернівецької ОДА, НАПН України, а також Державної служби України у справах дітей¹⁸.

Високим (понад 50 відсотків) був рівень вакантних посад станом на кінець 2024 року в підрозділах внутрішнього аудиту в системі 14 державних органів – Держводагентства, Миколаївської, Луганської та Київської ОДА, Держенергоефективності, Полтавської ОДА, НАПрН України, Мінсоцполітики, Держекоінспекції, Дніпропетровської, Закарпатської та Чернівецької ОДА, ДМС, НКРЕКП.

Окрім того, в системі 18 державних органів¹⁹ у підрозділах внутрішнього аудиту фактично було забезпечено укомплектування (станом на 31.12.2024) лише по 1 посаді, зокрема, в системі Держенергоефективності, Полтавської ОДА, НАПрН України, ДІАМ, Міннац'єдності, Мінцифри, ДРС, Держстату, Держатомрегулювання, Антимонопольного комітету, Конституційного суду України, Вищого антикорупційного суду, Вищої ради правосуддя, Укрдержархіву, Нацсоцслужби, КРАІЛ, Хмельницької ОДА.

В окремих випадках неповнота укомплектованості посад та зменшення чисельності фактично працюючих внутрішніх аудиторів були зумовлені мобілізацією працівників (зокрема, про наявність таких фактів поінформували Пенсійний фонд, Держкіно, ДСНС, Луганська та Львівська ОДА).

2.3. Кваліфікаційна спроможність внутрішніх аудиторів.

У 2024 році Мінфін продовжував проведення національної сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту державних органів з метою вдосконалення діяльності підрозділів внутрішнього аудиту, підвищення професійності внутрішніх аудиторів та кваліфікаційної спроможності підрозділів внутрішнього аудиту.

Зокрема, на початку 2024 року було проведено корекційне обстеження для учасників першого етапу сертифікації (розпочатого у 2023 році), а також у березні – липні 2024 року проведено черговий повний етап сертифікації

¹⁷ - з них в одному органі – Чернівецька ОДА – частково укомплектовані посади внутрішніх аудиторів в установах сфери управління.

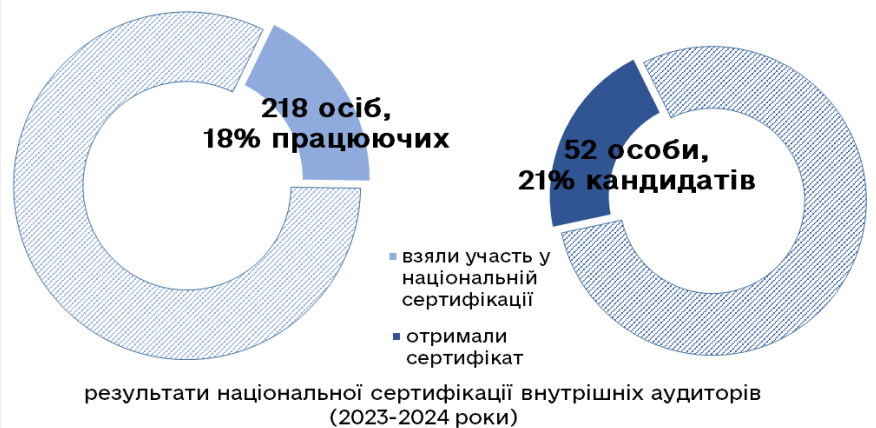
¹⁸ - орган новоутворений, посаду головного спеціаліста сектору внутрішнього аудиту укомплектовано в січні 2025 року.

¹⁹ - за виключенням державних органів, у яких функціонують самостійні посади головних спеціалістів з внутрішнього аудиту.

внутрішніх аудиторів (проведено навчання за Рекомендованою програмою підготовки для внутрішніх аудиторів, які зареєструвалися для проходження сертифікації, кваліфікаційні іспити та корекційне обстеження тощо).

Загалом з часу запровадження національної сертифікації внутрішніх аудиторів (у 2023 – 2024 роках) участь у сертифікації взяли 218 внутрішніх аудиторів²⁰, або майже 18 відсотків від фактично працюючих аудиторів у системі державних органів.

За результатами проходження кваліфікаційних іспитів на отримання сертифіката внутрішнього аудитора успішно склали іспит, підтвердили рівень професійної компетентності, знань і навичок та відповідно

отримали сертифікат внутрішнього аудитора загалом 52 внутрішніх аудитори (або понад 21 % кандидатів).

Станом на 31.12.2024 в системі 20 державних органів працювали 46 сертифікованих внутрішніх аудиторів, зокрема в системі Міноборони, ДСНС, ДПС, МВС, Мін'юсту, Мінрозвитку, Держмитслужби, Адміністрації Держприкордонслужби, Пенсійного фонду, КМДА, Міненерго, ДМС, Держрибагентства, Національного антикорупційного бюро, Вінницької та Запорізької ОДА, Вищого антикорупційного суду, Офісу Генерального прокурора, Вищої ради правосуддя, Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Крім того, більшість державних органів поінформували про реалізацію в звітному періоді заходів з професійного розвитку внутрішніх аудиторів, зокрема шляхом участі у навчальних заходах Центрального підрозділу гармонізації Мінфіну (в тому числі в рамках програми постійного професійного розвитку внутрішніх аудиторів державного сектору), участі у навчальних заходах інших провайдерів, проведення внутрішніх навчань та здійснення заходів з самоосвіти внутрішніх аудиторів.

3. Забезпечення незалежності підрозділів внутрішнього аудиту.

Упродовж минулого року державні органи продовжували вживати заходи для усунення існуючих невідповідностей та приведення організації діяльності з внутрішнього аудиту до встановлених вимог (зокрема, з урахуванням рекомендацій Мінфіну та положень пункту 144 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами

²⁰ - у 2023 – 2024 роках організовано та проведено 20 кваліфікаційних іспитів для 246 кандидатів на отримання сертифіката, в тому числі з урахуванням повторної участі окремих кандидатів у черговому етапі сертифікації.

на 2022–2025 роки²¹), що дозволило посилити організаційну та функціональну незалежність підрозділів внутрішнього аудиту.

3.1. Організаційна незалежність підрозділів внутрішнього аудиту.

За даними звітності в системі більшості державних органів забезпечено організаційну незалежність підрозділів внутрішнього аудиту, зокрема самостійний статус підрозділу та його підпорядкування і підзвітність безпосередньо керівнику органу / установи.

Зокрема, організаційно незалежними є 96,5 відсотків (463 із 480) підрозділів внутрішнього аудиту.

При цьому, кількість випадків недотримання вимог щодо організаційної незалежності підрозділів внутрішнього аудиту продовжувала зменшуватись порівняно з попередніми роками.

Загалом усі підрозділи внутрішнього аудиту, що функціонують в апараті державних органів (за виключенням двох випадків), є організаційно незалежними.

Не забезпечено самостійний статус підрозділів внутрішнього аудиту (підрозділи внутрішнього аудиту входять до складу інших самостійних структурних підрозділів) лише в Апараті Верховної Ради України²² та Державному бюро розслідувань²³, що пов'язано з особливостями формування / затвердження їх структур. Водночас в обох вказаних органах згідно з наданою інформацією забезпечено підпорядкування та підзвітність підрозділів внутрішнього аудиту безпосередньо керівникам органів.

Натомість звіт про результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту Міннац'єдності в порушення встановлених вимог підписано державним секретарем міністерства, що може свідчити про ризики недотримання організаційної незалежності внутрішнього аудиту.

Крім того, залишались окремі випадки порушення вимог постанови № 1001, Порядку № 1001 та Стандартів внутрішнього аудиту²⁴ щодо організаційної незалежності внутрішнього аудиту в системі обласних державних адміністрацій в частині діяльності 15 підрозділів / посад внутрішнього аудиту установ сфери управління.

²¹ - План заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р.

²² - підрозділ внутрішнього аудиту створено в Управлінні справами Апарату Верховної Ради України.

²³ - підрозділ внутрішнього аудиту створено в складі Управління забезпечення особистої безпеки.

²⁴ - Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені наказом Мінфіну від 04.10.2011 № 1247 та зареєстровані в Мін'юсті 20.10.2011 за № 1219/19957.

Зокрема, такі факти мали місце в окремих установах системи Харківської, Волинської та Чернівецької ОДА.

3.2. Функціональна незалежність підрозділів внутрішнього аудиту.

За даними звітності в системі більшості державних органів забезпечено також функціональну незалежність діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема не допускалися випадки покладання на відповідні підрозділи непритаманних функцій або участі їх у контрольних заходах, не пов'язаних зі здійсненням внутрішнього аудиту.

Загалом у системі 84 державних органів (або 67,2 відсотка)²⁵ відсутні випадки порушення вимог щодо функціональної незалежності підрозділів внутрішнього аудиту.

У звітному періоді окремі органи переглянули структуру або назву підрозділів внутрішнього аудиту з метою

уникнення ризиків виконання ними непритаманних функцій.

Наприклад, в Адміністрації Держспецзв'язку Департамент внутрішнього аудиту та контролю за службовою діяльністю реорганізовано в Департамент внутрішнього аудиту, а в Мінрозвитку – Управління внутрішнього аудиту та контролю перейменоване в Управління внутрішнього аудиту.

Кількість державних органів, у системі яких було допущено порушення вимог постанови № 1001, Порядку № 1001 та Стандартів внутрішнього аудиту щодо функціональної незалежності діяльності з внутрішнього аудиту, продовжувала зменшуватись порівняно з попередніми роками.

Проте такі випадки (факти покладання на підрозділи внутрішнього аудиту непритаманних функцій та/або їх участі у контрольних заходах, не пов'язаних зі здійсненням внутрішнього аудиту) мали місце в системі 31 державного органу (або 24,8 відсотка).

²⁵ - без врахування 10 державних органів, у яких діяльність з внутрішнього аудиту в 2024 році взагалі не здійснювалась через вакантність посад внутрішніх аудиторів (9 органів) або якими інформацію не надано (1 орган).

Так, згідно із даними звітності та пояснювальних записок до неї покладання на підрозділи внутрішнього аудиту непритаманних функцій за внутрішніми документами та/або на практиці (участь у роботі різного роду комісій та робочих груп, погодження проектів договорів, розпоряджень або інших документів, виконання окремих функцій за напрямками діяльності установ, супровід зовнішніх контрольних заходів тощо) було допущено в системі МОЗ, Мінветеранів, МКСК, Мінагрополітики²⁶, Міноборони, Мінсоцполітики, Державіаслужби, ДРС, Держрибагентства, НАДС²⁷, Казначейства²⁸, Національної комісії зі стандартів державної мови²⁹, Волинської, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Харківської, Чернівецької ОДА та КМДА, НАН України, УДО України.

При цьому, в деяких органах відповідні функції були пов'язані з питаннями організації, координації внутрішнього контролю та/або складання відповідних звітів (наприклад, в Державіаслужбі, Київській та Кіровоградській ОДА, УДО України), чим не дотримано вимоги постанови № 1001 та Основних засад в частині розмежування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту.

Окрім того, внутрішні аудитори у 2024 році залучались до проведення 443 інших контрольних заходів (комісійні перевірки, службові розслідування, інші контрольні заходи тощо), на які було витрачено 5,2 тис. людино-днів. При цьому, більшість таких випадків було допущено в підрозділах внутрішнього аудиту, що функціонували в бюджетних установах системи державних органів.

Зокрема, найбільше таких фактів мало місце в системі КМДА, Львівської ОДА, Адміністрації Держспецзв'язку, МВС, Міноборони, Казначейства, ДСНС, МОЗ, УДО України, НАН України, Адміністрації Держприкордонслужби та Одеської ОДА. Несистемними (1 – 2 випадки) були подібні факти в системі НАМН України, Івано-Франківської, Чернівецької та Чернігівської ОДА, МКСК та Держенергоефективності.

В окремих випадках залучення внутрішніх аудиторів до виконання вищевказаних завдань, безпосередньо не пов'язаних з внутрішнім аудитом, було зумовлене необхідністю оперативного вирішення окремих питань щодо діяльності органів в умовах правового режиму воєнного стану.

3.3. Діяльність аудиторських комітетів.

У звітному періоді продовжувалась робота щодо впровадження в практику державних органів (зокрема, міністерств) діяльності аудиторських комітетів, в тому числі як інструменту для сприяння незалежності підрозділів внутрішнього аудиту та удосконаленню діяльності з внутрішнього аудиту.

За даними звітності аудиторські комітети утворено в 16 державних

²⁶ - працівника підрозділу внутрішнього аудиту установи системи Мінагрополітики включено до складу робочої групи, але фактично участі в її роботі не приймав.

²⁷ - в звітному періоді відповідне питання вирішено та забезпечено дотримання вимог щодо функціональної незалежності.

²⁸ - тимчасово виконувались функції головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції в одному з територіальних органів.

²⁹ - в звітному періоді відповідне питання вирішено та внутрішнього аудитора виключено зі складу окремих комісій органу.

органах – Міноборони, Мінрозвитку, МОЗ, МОН, Мінекономіки, Мінветеранів, Мінфіні, Мін'юсті, Міннац'єдності, Мінмолодьспорту, Мінагрополітики, ДСНС, Агентстві відновлення, Пенсійному фонді, Державіаслужбі та Сумській ОДА.

У більшості вказаних державних органів здійснювалось практичне функціонування аудиторських комітетів.

Зокрема, у звітному році в Міноборони, Мінекономіки, Мінрозвитку, Мін'юсті, МОН, МОЗ, Мінагрополітики, Пенсійному фонді, ДСНС та Сумській ОДА проводились засідання аудиторських комітетів, на яких розглядалися питання діяльності з внутрішнього аудиту (зокрема, організації такої діяльності, планування діяльності з внутрішнього аудиту, результатів роботи підрозділів внутрішнього аудиту, стану та результатів впровадження аудиторських рекомендацій, змін до внутрішніх документів з питань внутрішнього аудиту, підвищення якості внутрішніх аудитів, результатів зовнішньої оцінки якості, напрямів удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту тощо).

Водночас у Мінветеранів та Міннац'єдності засідання аудиторських комітетів не проводились впродовж 2023 – 2024 років (з часу їх утворення), а у Мінмолодьспорту та Агентстві відновлення – впродовж 2024 року.

Крім того, 8 міністерств фактично не забезпечили виконання пункту 145 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та не утворили аудиторські комітети (станом на 31.12.2024), а саме: МВС та МЗС (поінформували, що рішення про створення аудиторських комітетів буде розглянуто після припинення воєнного стану³⁰), Мінсоцполітики (повторно повідомило про відсутність потреби в утворенні аудиторського комітету³¹), Міненерго (повідомило про затвердження нової редакції положення про комітет, проте його склад не сформований через відсутність кандидатів), МКСК (повідомило про підготовку проекту положення про комітет та пропозицій щодо кандидатур до його складу), Мінцифри, Міндовкілля та Мінстратегпром (інформували, що відповідне питання розглядається / в процесі, без додаткової конкретизації здійснених заходів у звітності за 2024 рік).

4. Планування діяльності з внутрішнього аудиту.

Плани діяльності з внутрішнього аудиту (далі – плани) більшості державних органів загалом враховують ключові підходи, визначені пунктом 6 Порядку № 1001, щодо складання таких планів – визначають пріоритети та результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту на три роки, які враховують стратегію (пріоритети) та цілі діяльності державного органу, а також визначають завдання підрозділу внутрішнього аудиту на календарний рік

³⁰ - водночас в МЗС розроблено проєкт положення про аудиторський комітет.

³¹ - водночас за інформацією, отриманою під час проведення зовнішньої оцінки якості внутрішнього аудиту в Мінсоцполітики, питання створення комітету буде розглянуто в 2025 році.

з урахуванням визначених пріоритетів та результатів діяльності підрозділу внутрішнього аудиту на трирічний період.

Зокрема, державними органами враховуються вимоги законодавства в частині формування планів на підставі результатів оцінки ризиків – переважна більшість запланованих внутрішніх аудитів на 2024 рік включена до планів за результатами оцінки ризиків (95 відсотків усіх планових внутрішніх аудитів).

Забезпечено також покращення якості складання планів у частині завдань з іншої діяльності з внутрішнього аудиту. Зокрема, у 2024 році майже всіма органами (95 %) передбачено у планах повний комплекс таких завдань.

Плани діяльності з внутрішнього аудиту всіма державними органами сформовано за рекомендованими Мінфіном формами (лист від 22.06.2022 № 33040-06-5/13137).

Водночас в окремих органах залишалися недоліки під час планування діяльності з внутрішнього аудиту, які в подальшому можуть впливати на ефективність та результативність роботи за відповідним напрямом, зокрема:

визначення у планах ключових показників результативності, ефективності та якості внутрішнього аудиту, які не відповідають визначеним завданням внутрішнього аудиту, не дають можливості надалі оцінити результат виконання завдань тощо;

відсутність зв'язку між визначеними стратегічними цілями / ключовими показниками результативності, ефективності та якості внутрішнього аудиту та пріоритетними об'єктами внутрішнього аудиту, визначеними у планах;

не визначення або невідповідність визначеного у планах рівня впровадження аудиторських рекомендацій показникам (індикаторам) Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки.

Виконання планів у 2024 році загалом забезпечено на досить високому рівні, зокрема виконання передбачених у планах завдань і заходів забезпечено в середньому на рівні 96 відсотків, а в частині проведення запланованих внутрішніх аудитів – на рівні 97 відсотків.

При цьому, забезпечили виконання в повному обсязі (100 %) усіх запланованих завдань і заходів підрозділи внутрішнього аудиту в системі 92 державних органів.

Водночас не в повному обсязі виконано плани діяльності з внутрішнього аудиту в частині проведення внутрішніх аудитів у системі 19 державних органів, зокрема

Міненерго, НААН³², Полтавської ОДА, Мінстратегпрому, Міндовкілля, ДКА, Конституційного Суду України, Миколаївської ОДА, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Мінветеранів, НАН України, НАМН України, Національного антикорупційного бюро, Чернівецької та Черкаської ОДА, Держпродспоживслужби, КМДА³³.

Також не в повному обсязі виконано плани в частині здійснення заходів з іншої діяльності з внутрішнього аудиту в системі ДКА, Полтавської ОДА, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Мінстратегпрому, Державіаслужби, Закарпатської, Чернівецької та Черкаської ОДА, Адміністрації судноплавства, Нацсоцслужби, Вищої ради правосуддя³⁴, Апарату Верховної Ради України.

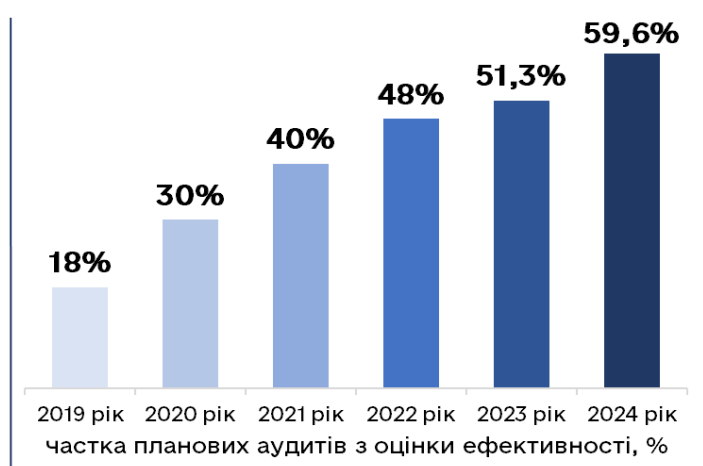
Неповнота виконання планів переважно була пов'язана із обмеженнями та загрозами, спричиненими військовою агресією російської федерації проти України, неповним укомплектуванням посад та/або звільненням працівників підрозділів внутрішнього аудиту, виконанням позапланових завдань тощо.

5. Підходи до проведення внутрішніх аудитів.

У звітному періоді державні органи продовжували здійснювати заходи щодо подальшої зміни пріоритетів під час проведення внутрішніх аудитів та збільшення кількості / частки внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності, зокрема з урахуванням рекомендацій Мінфіну та положень пункту 138 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки щодо переорієнтації діяльності з внутрішнього аудиту на проведення системного аналізу та оцінки ефективності системи внутрішнього контролю, виконання завдань і функцій, планування і виконання бюджетних програм, якості надання адміністративних послуг, ступеня виконання і досягнення цілей тощо.

Зокрема, продовжувалась тенденція зростання частки планових внутрішніх аудитів з оцінки ефективності, яка за підсумками 2024 року склала 59,6 відсотка від загальної кількості запланованих аудитів.

Загалом було проведено 731 плановий внутрішній аудит щодо оцінки ефективності у системі 105 державних органів

³² - проведено 5 аудитів у позаплановому порядку.

³³ - зокрема через вилучення документів, необхідних для проведення аудиту, правоохоронними органами.

³⁴ - була відсутня потреба у виконанні одного із запланованих заходів.

(найбільше в системі Казначейства, Пенсійного фонду, Держгеокадастру, Харківської ОДА, Держпродспоживслужби, КМДА, Волинської ОДА, АРМА, БЕБ, Миколаївської ОДА, Мін'юсту, Запорізької ОДА, Національної поліції, Сумської ОДА, Адміністрації Держприкордонслужби, Фонду державного майна, Львівської ОДА, ДСА України, Мінфіну, Адміністрації Держспецзв'язку, Кіровоградської та Рівненської ОДА).

Продовжувалось планування та проведення аудитів з оцінки надійності, ефективності та результативності інформаційних систем і технологій (ІТ-аудити) – у 2024 році проведення таких аудитів було заплановано, зокрема в Держпродспоживслужбі, ДСНС, ДЕСС, АРМА, Пенсійному фонді, Волинській, Донецькій, Сумській та Тернопільській ОДА, Секретаріаті Кабінету Міністрів України, Національному антикорупційному бюро.

Зросла також частка внутрішніх аудитів, запланованих для проведення безпосередньо у підрозділах апарату державного органу – у 2024 році запланували проведення таких аудитів 74 відсотка державних органів³⁵.

Поряд із проведенням внутрішніх аудитів продовжувалась позитивна практика залучення підрозділів внутрішнього аудиту до консультативної діяльності, в тому числі задля запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання ресурсів, виникненню помилок у діяльності, а також надання допомоги керівнику органу в забезпеченні ефективного управління, удосконаленні внутрішнього контролю тощо.

Зокрема, у 2024 році завдання (заходи) із здійснення консультативної діяльності було передбачено у планах 10 відсотків державних органів³⁶.

Наприклад, поінформували про здійснення минулого року консультативної роботи підрозділами внутрішнього аудиту Міноборони, МОЗ, Національне агентство з питань запобігання корупції, ДСНС, АРМА, Антимонопольний комітет, Вищий антикорупційний суд, Офіс Генерального прокурора, УДО України, Херсонська ОДА та низка інших державних органів.

Водночас окремим державним органам слід звернути додаткову увагу на планування внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності виконання завдань та функцій, визначених актами законодавства, планування і виконання бюджетних програм, якості надання адміністративних послуг, ступеня виконання і досягнення цілей тощо.

Зокрема, у 2024 році не було заплановано проведення внутрішніх аудитів щодо оцінки ефективності в системі МОН, Апарату Верховної Ради України, Апарату РНБО України, НАН України.

³⁵ - порівняно з 63 % органів у 2023 році.

³⁶ - порівняно з 4 % органів у 2023 році.

6. Результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту та вжиті заходи за наслідками внутрішніх аудитів.³⁷

У звітному році підрозділами внутрішнього аудиту державних органів забезпечено проведення внутрішніх аудитів загалом майже на рівні попереднього року, а також виявлення результативних показників та реалізацію матеріалів внутрішніх аудитів.

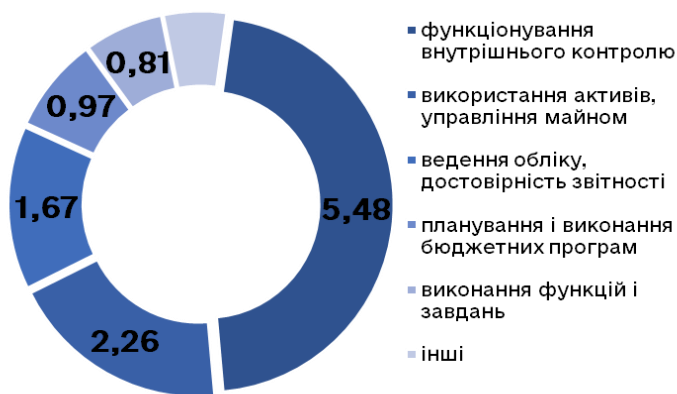
6.1. Загальні показники роботи підрозділів внутрішнього аудиту.

Відповідно до даних поданої звітності загалом у 2024 році підрозділами внутрішнього аудиту в системі державних органів завершено майже 1,4 тис. внутрішніх аудитів та проведення 95 внутрішніх аудитів станом на 31.12.2024 тривало.

За результатами завершених внутрішніх аудитів майже у 1,27 тис. установ було виявлено недоліки / проблеми та/або порушення.

Загальна кількість виявлених підрозділами внутрішнього аудиту недоліків та проблем склала понад 11,8 тисяч.

При цьому, найбільше недоліків та проблем виявлено у таких аспектах / напрямках діяльності державних органів та підприємств, установ і організацій сфери їх управління:

структура виявлених недоліків/проблем, кількість (тис. од.)

функціонування системи внутрішнього контролю – майже 5,5 тис.;

використання і збереження активів, управління державним майном – майже 2,3 тис.;

правильність ведення бухгалтерського обліку, достовірність фінансової і

бюджетної звітності – майже 1,7 тис.;

планування і виконання бюджетних програм та результатів їх виконання, управління бюджетними коштами – майже 1 тис.;

виконання контрольно-наглядових функцій, інших завдань, визначених актами законодавства – понад 0,8 тисяч.

³⁷ - результативні показники сформовано без врахування даних ДКА та Мінстратегпрому, якими показники звітності за наслідками завершених аудитів не заповнено у зв'язку зі звільненням внутрішніх аудиторів на дату складання звітності.

Наслідком існування недоліків і проблем у діяльності стало допущення різних видів порушень у загальній кількості майже 96,6 тисяч.

Зокрема, підрозділами внутрішнього аудиту було виявлено:

майже 6 тис. порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, загалом на суму понад 6,8 млрд грн;

майже 4,9 тис. фактів порушень, що не призвели до втрат;

понад 85,7 тис. нефінансових порушень.

Значні обсяги порушень, що призвели до втрат, виявлено зокрема в системі Міноборони (3,7 млрд грн), Міненерго (1,6 млрд грн), МВС (434,6 млн грн), Фонду державного майна (320,7 млн грн), НААН (183,3 млн грн), Адміністрації Держприкордонслужби (109,1 млн грн), КМДА (108,2 млн грн) тощо.

Водночас в окремих випадках не забезпечено результативність внутрішнього аудиту, що може свідчити про прорахунки як у плануванні діяльності з внутрішнього аудиту (зокрема неналежне здійснення ідентифікації та оцінки ризиків), так і у підходах до виконання аудиторських завдань.

Наприклад, у НАМ України за наслідками двох завершених внутрішніх аудитів відсутні результативні показники та не надавались рекомендації.

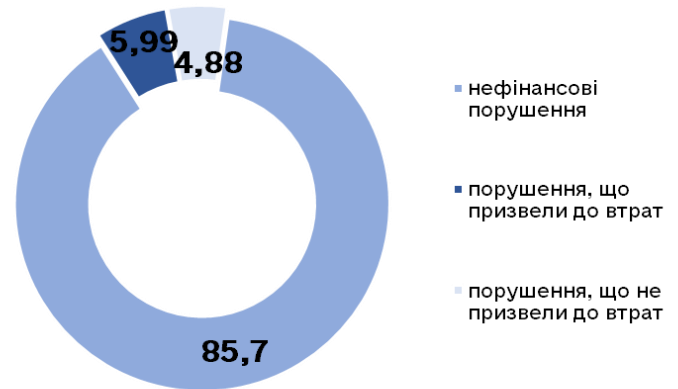
У Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, за наслідками проведених трьох внутрішніх аудитів надано лише одну рекомендацію (встановлено загалом один недолік).

За результатами вжитих заходів у 2024 році забезпечено:

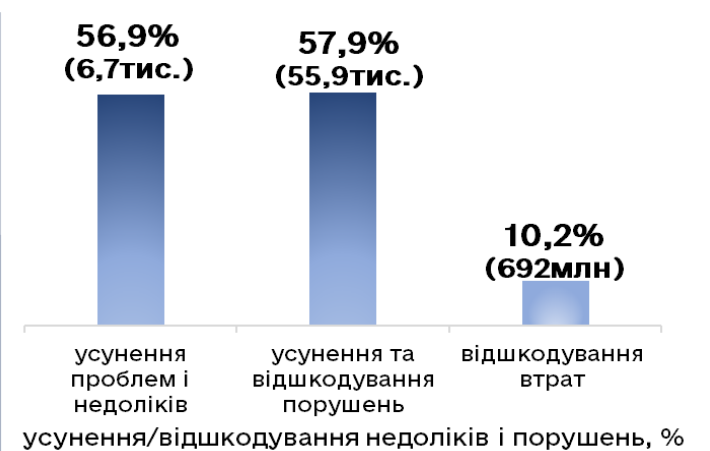
усунення понад 6,7 тис. проблем і недоліків, або майже 56,9 % від виявлених, а також усунення понад 1,9 тис. недоліків і проблем із виявлених у попередніх роках;

усунення та відшкодування майже 55,9 тис. порушень, або 57,9 % від виявлених;

відшкодування порушень, що призвели до втрат ресурсів³⁸, на суму понад 692 млн грн або майже 10,2 % від суми виявлених.

структура виявлених порушень, кількість (тис. од.)

усунення/відшкодування недоліків і порушень, %

³⁸ - з урахуванням відшкодування порушень, що були виявлені у попередні періоди.

6.2. Стан впровадження аудиторських рекомендацій.

За результатами проведених аудиторських досліджень у звітному році загалом було надано майже 12,4 тис. рекомендацій, з яких повністю або частково виконано / впроваджено понад 8 тис. рекомендацій.

впровадження аудиторських рекомендацій, кількість

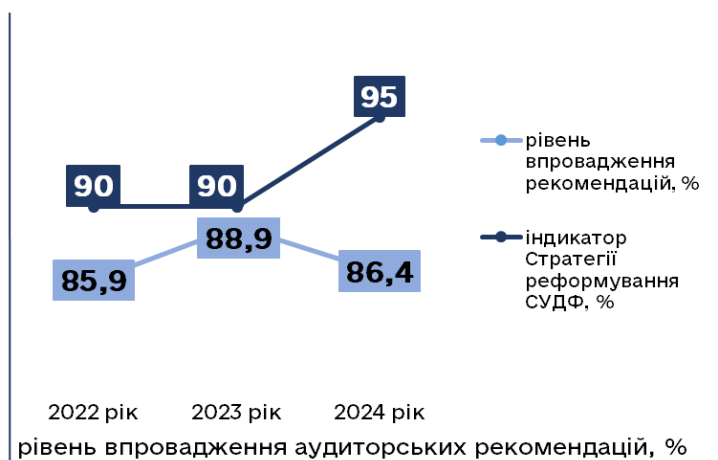
Крім того, у 2024 році було виконано майже 2,8 тис. рекомендацій із наданих внутрішніми аудиторами у попередніх звітних роках.

Водночас залишилось не виконаними (у визначені строки) майже 1,3 тис. рекомендацій. За іншими аудиторськими

рекомендаціями на момент подання звітності не настав термін виконання (майже 3,1 тис. рекомендацій).

Рівень впровадження наданих аудиторських рекомендацій (повністю або частково, без врахування рекомендацій, за якими не настав термін виконання) у 2024 році дещо знизився та в цілому по системі державних органів становив 86,4 відсотка.

Відповідно за підсумками 2024 року частково не досягнуто рівень упровадження державними органами рекомендацій за результатами внутрішніх аудитів, визначений індикаторами Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки (на 2024 рік – 95 %).

Водночас у значній частині державних органів, а саме в системі 60 органів забезпечено досягнення вищевказаного індикатора Стратегії в частині рівня впровадження рекомендацій (95 % і більше), з них у системі 51 органу забезпечено виконання / впровадження в установлені строки усіх наданих аудиторських рекомендацій (100 %) ³⁹.

³⁹ - окрім того, по 5 державних органах на дату складання звіту строк виконання за усіма наданими рекомендаціями не настав, відповідно рівень впровадження рекомендацій не розраховувався.

аудитів (з урахуванням положень пункту 139 Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки).

Зокрема, потребує покращення та активізації робота відповідальних за діяльність осіб щодо впровадження наданих аудиторських рекомендацій у системі Міннац'єдності, Держводагентства, Міненерго, ДАЗВ, ДСА України, ДЕСС, МКСК, НАМН України, Мінмолодьспорту, Агентства відновлення, у яких рівень впровадження рекомендацій не перевищував 60 %, а також в інших державних органах, якими не досягнуто вказаний індикатор.

Водночас в окремих випадках невиконання аудиторських рекомендацій було зумовлене об'єктивними причинами (зокрема, розташування підприємств / установ в районах, наближених до активних бойових дій; втрата / знищення документів; реорганізація установ, у яких проводився аудит; зміни в структурі органів або зміна відповідальних виконавців; передача установ / підприємств до сфери управління інших органів; недостатність фінансування для впровадження окремих заходів; необхідність додаткового часу на впровадження рекомендацій, зокрема розробку нормативних актів; здійснення претензійно-позовної роботи; передача матеріалів до правоохоронних органів тощо).

Загалом підрозділами внутрішнього аудиту надавались рекомендації, які стосувалися, зокрема: удосконалення нормативно-правового забезпечення; розробки та удосконалення внутрішніх регламентів; розподілу обов'язків та повноважень, визначення відповідальних осіб / виконавців; оптимізації структур та/або чисельності працівників; запровадження або удосконалення управління ризиками; покращення взаємодії та комунікації між підрозділами, міжвідомчої взаємодії; автоматизації процесів, захисту інформації; удосконалення процедур планування або звітування; впровадження належних заходів контролю; підвищення ефективності управління ресурсами тощо.

У результаті впровадження аудиторських рекомендацій у системі державних органів, зокрема забезпечено:

перегляд та/або розробку низки нормативно-правових та внутрішніх

Проте не забезпечено виконання цього показника в системі 45 державних органів, у яких рівень впровадження аудиторських рекомендацій за підсумками минулого року склав менше 95 % та відповідно необхідним є посилення контролю за реагуванням на рекомендації, надані за результатами внутрішніх

розпорядчих документів для врегулювання та удосконалення виконання функцій, регламентації процесів тощо (у тому числі щодо планування діяльності, надання адміністративних та платних послуг, порядку використання коштів, завдань та результативних показників бюджетних програм, документообігу, договірної роботи, облікової політики, претензійно-позовної роботи, встановлення стимулюючих виплат, проведення інвентаризацій, цінової політики та ціноутворення, науково-дослідних робіт, проведення закупівель, обліку витрат, використання автотранспорту, використання майна, ремонтних робіт, порядку контролю за окремими напрямками діяльності, координації роботи підпорядкованих установ тощо);

визначення цілей діяльності, складання середньострокових та/або річних планів, а також удосконалення звітування за окремими напрямками діяльності;

удосконалення / оптимізацію організаційних структур та/або чисельності працівників, перегляд або уточнення розподілу обов'язків і повноважень, перегляд положень про структурні підрозділи та/або посадових інструкцій, визначення відповідальних виконавців / осіб, усунення дублювання функцій;

покращення роботи з управління ризиками (зокрема, створення робочих груп або визначення відповідальних за координацію відповідних питань, унормування питань управління ризиками, впровадження системи управління ризиками в практичну роботу, проведення ідентифікації та оцінки ризиків, перегляд та актуалізація ідентифікованих ризиків, створення / оновлення реєстрів ризиків, розроблення планів управління ризиками тощо);

запровадження додаткових заходів контролю або перегляд / посилення вже існуючих, розроблення / удосконалення планів заходів з реалізації заходів контролю і моніторингу впровадження їх результатів;

автоматизацію окремих процесів, модернізацію інформаційно-аналітичних систем, розширення їх функціональних можливостей, оновлення програмного забезпечення (зокрема, щодо окремих профільних напрямів діяльності органів / установ, документообігу, кадрових питань, логістичних процесів, створення спільних комунікаційних платформ тощо); запровадження моніторингу щодо повноти та своєчасності внесення інформації до інформаційних систем; посилення процедур надання / скасування прав доступу, захисту інформації в інформаційних системах тощо;

удосконалення комунікаційних процесів та інформаційного обміну, в тому числі визначення / оновлення порядків взаємодії та/або обміну інформацією між органами, підрозділами та/або іншими установами, оновлення інформаційних реєстрів, підвищення відкритості діяльності та покращення доступності до інформації через розширення інформаційного наповнення вебсайтів;

підвищення якості виконання завдань і функцій, зокрема, надання послуг;

підвищення ефективності управління ресурсами, економію державних коштів або ж додаткове надходження фінансових ресурсів (наприклад, від надання платних послуг, перегляду тарифів або цінової політики, актуалізації

показників фінансових планів, оренди майна, відшкодування витрат, оптимізації чисельності персоналу, уникнення необґрунтованих витрат, перерозподілу ресурсів) тощо.

7. Заходи з гарантування якості внутрішнього аудиту.

У звітному році в державних органах тривала робота з удосконалення та покращення дієвості заходів із гарантування якості внутрішнього аудиту відповідно до вимог Порядку № 1001, Стандартів внутрішнього аудиту та рекомендацій Мінфіну з метою безперервного розвитку, удосконалення діяльності підрозділів внутрішнього аудиту та підвищення ефективності реалізації функції внутрішнього аудиту.

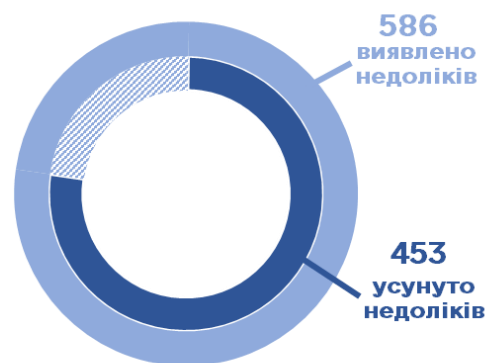
7.1. Внутрішні заходи із забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту.

За даними звітності у 2024 році в більшості державних органів здійснювалась внутрішня оцінка якості внутрішнього аудиту як шляхом постійного моніторингу діяльності з внутрішнього аудиту, так і шляхом проведення періодичних оцінок діяльності з внутрішнього аудиту.

Загалом за результатами проведених внутрішніх оцінок якості було встановлено 586 недоліків у здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту, з яких завдяки вжитим заходам усунуто 453, або понад 77 %.

З урахуванням результатів проведених внутрішніх оцінок якості в більшості державних органів забезпечено також складання програм забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту із визначенням заходів для удосконалення функції внутрішнього аудиту. У результаті виконання

запланованих у таких програмах заходів у низці державних органів забезпечено, зокрема перегляд та оновлення внутрішніх документів з питань внутрішнього аудиту, посилення незалежності діяльності з внутрішнього аудиту, актуалізацію баз даних, удосконалення підходів до здійснення окремих аспектів діяльності з внутрішнього аудиту (ризик-орієнтованого планування, ведення бази даних об'єктів внутрішнього аудиту, планування аудиторського завдання, документування результатів аудитів, обговорення проєктів звітів, формулювання аудиторських рекомендацій та моніторингу їх виконання, внутрішнього оцінювання якості, обліку звітних даних, консультативної діяльності тощо), вжиття заходів для посилення спроможності та укомплектування вакантних посад, реалізацію заходів з професійного розвитку

результати внутрішніх оцінок якості, (од.)

працівників підрозділів внутрішнього аудиту, покращення взаємодії з іншими структурними підрозділами тощо.

Водночас в окремих органах підхід до реалізації заходів із гарантування та підвищення якості внутрішнього аудиту залишався формальним або ж така робота не здійснювалась на практиці в повному обсязі.

Зокрема, у звітному році в окремих державних органах не було проведено періодичні оцінки діяльності з внутрішнього аудиту⁴⁰ (наприклад, в Мінмолодьспорту, Державіаслужбі, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку⁴¹, а також Укрдержархіві, Нацсоцслужбі та КРАІЛ⁴²).

Поряд з тим, в більшості вказаних органів (Мінмолодьспорту, Державіаслужбі, Укрдержархіві, Нацсоцслужбі) частково було реалізовано заходи з внутрішньої оцінки якості шляхом здійснення постійного моніторингу діяльності з внутрішнього аудиту.

В окремих державних органах також не склалися програми забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту (зокрема, у Державіаслужбі, Укрдержархіві⁴³, Нацсоцслужбі⁴⁴, Антимонопольному комітеті⁴⁵, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку⁴⁶).

7.2. Зовнішні оцінки якості внутрішнього аудиту.

У 2024 році Мінфіном завершено 4 оцінки функціонування систем внутрішнього аудиту (зовнішніх оцінки якості внутрішнього аудиту) – у ДСА України, Мінреінтеграції, НАН України, Національній комісії зі стандартів державної мови, а також розпочато / організовано проведення таких оцінок в Мінсоцполітики⁴⁷ та НКРЕКП⁴⁸.

Крім того, за підтримки Спеціального радника Міністра оборони України з питань оборони від Великої Британії, представництвом Міжнародної мережі незалежних фірм KPMG протягом березня – травня 2024 року була проведена зовнішня оцінка якості функції внутрішнього аудиту Міноборони⁴⁹.

За результатами завершених Мінфіном зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту було встановлено як низку позитивних тенденцій у здійсненні в державних органах діяльності з внутрішнього аудиту, так і

⁴⁰ - при тому, що підрозділи внутрішнього аудиту були повністю або частково укомплектовані та функціонували впродовж більшої частини звітної періоду.

⁴¹ - посада внутрішнього аудитора вакантна з 30.09.2024.

⁴² - в трьох останніх органах діяльність з внутрішнього аудиту не здійснювалась в 2023 році, а посади внутрішніх аудиторів були вакантними до лютого-квітня 2024 року.

⁴³ - у зв'язку з вакантними посадами в підрозділі внутрішнього аудиту в січні-лютому 2024 року.

⁴⁴ - у зв'язку з вакантними посадами в підрозділі внутрішнього аудиту до березня 2024 року.

⁴⁵ - у зв'язку з вакантними посадами в підрозділі внутрішнього аудиту в 2022-2023 роках внутрішні оцінки якості не проводились та відповідно програма на 2024 рік не затверджувалась.

⁴⁶ - інформація про складання програми відсутня, посада внутрішнього аудитора вакантна з 30.09.2024.

⁴⁷ - готується проєкт звіту.

⁴⁸ - проведення триває.

⁴⁹ - лист Міноборони від 13.06.2024 № 220/8310.

недоліки та проблемні питання, на які слід звернути додаткову увагу окремим державним органам, зокрема щодо необхідності:

підтримки з боку керівників органів та підвищення спроможності підрозділів внутрішнього аудиту забезпечити ефективну реалізацію функції, в тому числі повноти укомплектування вакантних посад та забезпечення стабільності кадрового складу;

неухильного дотримання вимог щодо незалежності підрозділів внутрішнього аудиту;

удосконалення внутрішніх документів з питань внутрішнього аудиту, зокрема з метою повноти унормування усіх аспектів здійснення діяльності з внутрішнього аудиту;

повноти визначення простору внутрішнього аудиту та належного інформаційного наповнення бази даних щодо об'єктів внутрішнього аудиту;

покращення процесу ризик-орієнтованого планування, зокрема здійснення оцінки ризиків щодо усієї сукупності об'єктів аудиту, забезпечення її документування тощо;

дотримання встановлених вимог під час планування, проведення внутрішніх аудитів та документування їх результатів (зокрема щодо повноти та якості планування аудиторського завдання, повноти дослідження питань, оформлення робочих та офіційних документів);

покращення формулювання аудиторських рекомендацій, удосконалення або систематизації процесу моніторингу їх впровадження, визначення і відстеження очікуваних результатів впровадження рекомендацій;

покращення якості звітування про результати діяльності з внутрішнього аудиту;

повноти реалізації та покращення дієвості заходів із забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту тощо.

З метою забезпечення належної реалізації функції внутрішнього аудиту за результатами завершених зовнішніх оцінок якості Мінфіном було надано державним органам рекомендації щодо удосконалення систем внутрішнього аудиту.

Зокрема, у 2024 році було надано 201 таку рекомендацію, з яких наразі впроваджено (повністю або частково) 112 рекомендацій та щодо 50 наданих рекомендацій не настав термін виконання⁵⁰. Відповідно за підсумками 2024 року рівень впровадження державними органами рекомендацій Центрального підрозділу гармонізації Мінфіну становив 74 відсотка⁵¹ від наданих, що перевищує цільове значення індикатора Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки (на 2024 рік – 55 %).

⁵⁰ - станом на 17.03.2025.

⁵¹ - повністю або частково, без врахування рекомендацій, за якими не настав строк виконання.

8. Інші проблемні питання та обмеження при здійсненні діяльності з внутрішнього аудиту.

Згідно із даними звітності типовими проблемними питаннями та обмеженнями під час здійснення діяльності з внутрішнього аудиту в державних органах у звітному періоді були:

умови та обмеження, пов'язані із військовою агресією російської федерації проти України та введенням воєнного стану (зокрема, втрата документів, неможливість проведення аудитів в установах, що знаходяться на тимчасово окупованій території або на території, наближеній до зони бойових дій, понадпланові витрати часу на проведення аудитів у зв'язку з повітряними тривогами тощо);

недостатність ресурсного забезпечення діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема коштів на відрядження (про такі факти поінформували, зокрема, МЗС, Держстат, Агентство відновлення, Держлісагентство, Чернівецька ОДА);

недостатнє кадрове забезпечення підрозділів внутрішнього аудиту (про існування такого роду проблем поінформували, зокрема, Міненерго, МКСК, Мінагрополітики, ДМС, Укртрансбезпека, Держпродспоживслужба, Агентство відновлення, Національне антикорупційне бюро, Донецька, Закарпатська та Чернівецька ОДА);

плинність кадрів та/або проблеми у підборі компетентного персоналу для комплектування підрозділів внутрішнього аудиту (такі проблемні питання відображено, зокрема, в звітності МОЗ, Мінсоцполітики, Міненерго, Укрдержархіву, ДМС, ДРС, Держгеокадастру, Національної поліції, Національної комісії зі стандартів державної мови, Верховного Суду, Волинської, Дніпропетровської, Кіровоградської, Сумської ОДА, КМДА);

неповна укомплектованість штату (про такі факти поінформували, зокрема, Мін'юст, Міннац'єдності, Мінстратегпром, Мінагрополітики, Міноборони, ДРС, Адміністрація судноплавства, Держатомрегулювання, Держводагентство, Держенергоефективності, БЕБ, Держкіно, ДІАМ, Держкомтелерадіо, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Фонд державного майна, НКРЕКП, Закарпатська, Луганська, Івано-Франківська, Львівська, Полтавська, Херсонська, Хмельницька та Черкаська ОДА, Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Секретаріат Уповноваженого із захисту державної мови, НАН України).

9. Рекомендації та заплановані заходи з подальшого розвитку внутрішнього аудиту.

З огляду на окреслені проблемні питання та резерви у функціонуванні внутрішнього аудиту, необхідним є вжиття подальших заходів для підвищення якості та ефективності функції внутрішнього аудиту в системі державних органів, його подальшого розвитку відповідно до стандартів і практик ЄС, у

тому числі з урахуванням висновків і рекомендацій Європейської Комісії у рамках переговорного процесу про вступ України до ЄС.

9.1. Заплановані на 2025 рік заходи з подальшого розвитку внутрішнього аудиту.

З метою забезпечення подальшого розвитку внутрішнього аудиту, зокрема шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами, методологіями та кращими практиками у цій сфері, з урахуванням рекомендацій Європейської Комісії за результатами офіційної оцінки ЄС (скринінгу) стану імплементації права Європейського Союзу за переговорним розділом 32 «Фінансовий контроль» Кластеру 1 «Основи процесу вступу до ЄС», рекомендацій Європейської Комісії, представлених у звітах про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу, рекомендацій європейських експертів, зокрема Програми SIGMA, Міністерством фінансів України у 2025 році заплановано вжиття наступних заходів:

розробка проєкту постанови Кабінету Міністрів України про внесення змін до Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001, зокрема в частині уточнення термінології та окремих положень з урахуванням змін, внесених до Бюджетного кодексу України, та оновлених Глобальних стандартів внутрішнього аудиту (Global Internal Audit Standards);

розробка проєкту нової редакції національних Стандартів внутрішнього аудиту, узгодженої з оновленими Глобальними стандартами внутрішнього аудиту (Global Internal Audit Standards);

продовження проведення добровільної та безоплатної національної сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту державних органів з метою підвищення кваліфікації та оцінювання професійної компетентності внутрішніх аудиторів державних органів;

подальша реалізація програми професійного розвитку внутрішніх аудиторів державного сектору України шляхом організації та проведення навчальних заходів (тренінги, семінари, вебінари, круглі столи тощо);

роз'яснювальна та консультативна підтримка підрозділів внутрішнього аудиту державних органів, координація та моніторинг їх роботи (зокрема, підготовка роз'яснювальних / інформаційних листів для державних органів з наданням відповідних рекомендацій для удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту за окремими напрямками);

проведення оцінок функціонування систем внутрішнього аудиту (зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту) із наданням керівникам державних органів рекомендацій щодо удосконалення функціонування систем внутрішнього аудиту, а також здійснення камерального відстеження стану та повноти впровадження рекомендацій, наданих за результатами раніше проведених зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту;

підвищення інституційної спроможності Центрального підрозділу гармонізації Мінфіну, в тому числі обмін досвідом щодо реформи ДВФК з центральними підрозділами гармонізації країн – членів ЄС, участь у навчальних заходах із залученням міжнародних експертів тощо.

9.2. Рекомендації щодо удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту в державних органах.

З метою забезпечення належної організації та здійснення внутрішнього аудиту, його подальшого розвитку, усунення виявлених недоліків та їх недопущення у подальшому, Міністерство фінансів України запропонувало Кабінету Міністрів України доручити міністрам, керівникам інших центральних органів виконавчої влади, головам обласних та Київської міської державних (військових) адміністрацій, керівникам інших головних розпорядників коштів державного бюджету вжити заходів щодо удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема:

2.1) забезпечити виконання вимог статті 26 Бюджетного кодексу України в частині здійснення діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема вжити вичерпних заходів для укомплектування посад у підрозділах внутрішнього аудиту (посадових осіб) кадрами відповідної кваліфікації та забезпечення здійснення внутрішнього аудиту на практиці в Держфінмоніторингу, Держмистецтв, ДАРТ, НКЦПФР, Хмельницькій обласній державній (військовій) адміністрації, Секретаріаті Уповноваженого із захисту державної мови, Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, НАПН України;

2.2) вжити заходів для забезпечення роботи підрозділу внутрішнього аудиту відповідно до його функціональних повноважень, виконання завдань і функцій, визначених Порядком здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 (далі – Порядок № 1001), насамперед щодо забезпечення проведення внутрішніх аудитів, зокрема в УДО України;

2.3) забезпечити підтримку та підвищення спроможності підрозділів внутрішнього аудиту, зокрема з урахуванням вимог пункту 15 Порядку № 1001, у тому числі:

внести зміни до структур та штатних розписів державних органів для приведення їх у відповідність з вимогами пункту 3 Порядку № 1001 (у частині утворення підрозділів внутрішнього аудиту замість посад головних спеціалістів, зважаючи на граничну чисельність працівників апарату) в Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, та Апараті РНБО України;

внести зміни до штатного розпису з урахуванням змін у структурі апарату в частині створення сектору внутрішнього аудиту в Мінмолодьспорту;

вжити вичерпних заходів для забезпечення повноти укомплектування посад у підрозділах внутрішнього аудиту кадрами відповідної кваліфікації насамперед в системі Мінстратегпрому, Мінсоцполітики, Міннац'єдності,

Мінцифри, ДКА, Держводагентства, Держенергоефективності, Держекоінспекції, ДМС, ДІАМ, ДРС, Держстату, Укрдержархіву, Нацсоцслужби, КРАІЛ, Держатомрегулювання, Антимонопольного комітету, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, НКРЕКП, Дніпропетровської, Закарпатської, Київської, Луганської, Миколаївської, Полтавської та Чернівецької обласних державних (військових) адміністрацій, НАПрН України, Конституційного суду України, Вищого антикорупційного суду, Вищої ради правосуддя;

не допускати необґрунтованого скорочення штатної чисельності працівників підрозділів внутрішнього аудиту, зокрема такого скорочення при відсутності змін у показниках критеріїв, визначених абзацами третім – десятим пункту 3 Порядку № 1001;

вживати заходів для забезпечення стабільності кадрового складу підрозділів внутрішнього аудиту з метою забезпечення безперервності та послідовності реалізації функції внутрішнього аудиту в органі;

підтримувати належний рівень матеріально-технічного забезпечення підрозділів внутрішнього аудиту;

заохочувати працівників підрозділів внутрішнього аудиту до участі у національній сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту державних органів, зокрема шляхом врахування наявності сертифіката внутрішнього аудитора під час встановлення стимулюючих виплат у межах чинного законодавства, застосування заохочень, просування по службі;

2.4) вжити додаткових заходів для посилення незалежності підрозділів внутрішнього аудиту, зокрема:

забезпечити перегляд внутрішніх організаційно-розпорядчих документів на предмет наявності випадків покладання на підрозділи внутрішнього аудиту функцій, не пов'язаних зі здійсненням внутрішнього аудиту, та забезпечити їх приведення у відповідність до вимог законодавства у сфері внутрішнього аудиту в частині забезпечення незалежності діяльності з внутрішнього аудиту;

забезпечити перегляд внутрішніх організаційно-розпорядчих документів та внутрішніх документів з питань внутрішнього аудиту на предмет встановлення чітких організаційних взаємовідносин щодо підпорядкування та підзвітності підрозділу внутрішнього аудиту безпосередньо та виключно керівнику державного органу, усунення ризиків негативного впливу на незалежність діяльності з внутрішнього аудиту (зокрема щодо повноважень організувати, координувати або контролювати питання внутрішнього аудиту заступниками керівника органу, державними секретарями, керівниками апарату тощо);

не допускати на практиці випадків завантаження внутрішніх аудиторів завданнями, не пов'язаними безпосередньо зі здійсненням внутрішнього аудиту, насамперед в системі МОЗ, Мінветеранів, МКСК, Мінагрополітики, Міноборони, МВС, Мінсоцполітики, Державіаслужби, ДРС, Держрибагентства, Казначейства, ДСНС, Адміністрації Держспецзв'язку, Адміністрації

Держприкордонслужби, Держенергоефективності, Волинської, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Одеської, Харківської, Чернівецької та Чернігівської обласних державних (військових) адміністрацій, Київської міської державної адміністрації, НАН України, НАМН України, УДО України;

забезпечити дотримання принципу розмежування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту відповідно до пункту 3 Основних засад насамперед у системі Державіаслужби, Київської та Кіровоградської обласних державних (військових) адміністрацій, УДО України;

2.5) вжити заходів для забезпечення утворення та практичного функціонування аудиторських комітетів для проведення фахових консультацій та розгляду питань, пов'язаних із провадженням діяльності з внутрішнього аудиту, підготовки рекомендацій щодо її удосконалення (з урахуванням пункту 15¹ Порядку № 1001), у тому числі:

забезпечити виконання положень пункту 145 плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р, щодо утворення аудиторських комітетів у МВС, МЗС, Мінсоцполітики, Міненерго, МКСК, Мінцифри, Міндовкілля та Мінстратегпромі;

активізувати роботу аудиторських комітетів та забезпечити проведення їх засідань не рідше двох разів на рік, зокрема в Мінветеранів, Міннац'єдності, Мінмолодьспорту, Агентстві відновлення та інших державних органах, у яких утворено аудиторські комітети;

іншим головним розпорядникам коштів державного бюджету здійснити заходи щодо утворення аудиторських комітетів відповідно до абзацу п'ятого частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України (з урахуванням змін, внесених Законом України від 16.01.2025 № 4225-IX);

2.6) вжити додаткових заходів для покращення планування діяльності з внутрішнього аудиту на підставі ризик-орієнтованого підходу з метою зосередження діяльності з внутрішнього аудиту на найбільш ризикових сферах, функціях, процесах (зокрема враховувати актуальний та повний обсяг відомостей під час оцінки ризиків та ризик-орієнтованого відбору об'єктів аудиту, використовувати широкий набір фінансових / нефінансових факторів відбору для відповідного об'єкта аудиту, здійснювати документування процедури оцінки (актуалізації) ризиків та ризик-орієнтованого відбору об'єктів аудиту);

2.7) звернути увагу на необхідність забезпечення повноти виконання планів діяльності з внутрішнього аудиту, зокрема в системі Міненерго, Мінстратегпрому, Міндовкілля, Мінветеранів, ДКА, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Держпродспоживслужби, Миколаївської, Полтавської, Чернівецької та

Черкаської обласних державних (військових) адміністрацій, Конституційного Суду України, НАН України, НАМН України, Національного антикорупційного бюро;

2.8) вжити додаткових заходів щодо орієнтування внутрішніх аудитів на здійснення системного аналізу та оцінки ефективності системи внутрішнього контролю, ефективності, результативності та якості виконання завдань, функцій, бюджетних програм, надання адміністративних послуг, здійснення контрольних-наглядових функцій, ступеня виконання і досягнення цілей тощо, зокрема шляхом подальшого збільшення частки планування та проведення внутрішніх аудитів, спрямованих на оцінку ефективності, та ІТ-аудитів;

2.9) забезпечити належну результативність внутрішніх аудитів та спрямування аудиторських рекомендацій, зокрема на удосконалення функціонування системи внутрішнього контролю, удосконалення системи управління, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання ресурсів, запобігання виникненню помилок та інших недоліків у діяльності (у тому числі з урахуванням питань, визначених пунктом 2 Стандарту 5 Стандартів внутрішнього аудиту); здійснювати визначення та відстеження досягнення очікуваних результатів впровадження аудиторських рекомендацій (оцінку їх впливу на діяльність установи, із застосуванням (за можливості) чітких вимірюваних індикаторів);

2.10) забезпечити активізацію роботи структурних підрозділів апарату державних органів, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління, з усунення виявлених внутрішніми аудитами недоліків та порушень, виконання та впровадження наданих за результатами внутрішніх аудитів рекомендацій насамперед у системі Міннац'єдності, Держводагентства, Міненерго, ДАЗВ, ДСА України, ДЕСС, МКСК, НАМН України, Мінмолодьспорту, Агентства відновлення, а також інших державних органів, якими не досягнуто відповідного індикатора Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки;

2.11) вжити додаткових заходів для покращення діяльності із забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту, у тому числі:

забезпечити проведення періодичних внутрішніх оцінок діяльності з внутрішнього аудиту відповідно до вимог Стандартів внутрішнього аудиту з охопленням всіх основних аспектів діяльності з внутрішнього аудиту насамперед у Мінмолодьспорту, Державіаслужбі, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, Укрдержархіві, Нацсоцслужбі та КРАІЛ;

під час проведення внутрішніх оцінок якості здійснювати ґрунтовний та об'єктивний аналіз з метою максимального виявлення усіх наявних недоліків та проблем у реалізації функції внутрішнього аудиту;

забезпечити безперервність та послідовність здійснення постійного моніторингу діяльності з внутрішнього аудиту з охопленням усіх ключових

аспектів діяльності з внутрішнього аудиту;

під час складання програм забезпечення та підвищення якості внутрішнього аудиту визначати заходи, спрямовані безпосередньо на підвищення якості, розвиток та удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту, усунення та недопущення в подальшому недоліків і проблем;

розглянути питання щодо можливості проведення оцінки якості внутрішнього аудиту із залученням незалежних оцінювачів (зокрема суб'єктів аудиторської діяльності із доброю репутацією) за підтримки проєктів (програм) міжнародної технічної допомоги, що реалізуються в державному органі.

III. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ ГАРМОНІЗАЦІЇ

З метою реалізації положень Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, Стратегії реформування системи управління державними фінансами, а також у контексті переговорного процесу про вступ України до ЄС за розділом 32 «Фінансовий контроль» Міністерство фінансів України в 2024 році продовжувало роботу, спрямовану на забезпечення подальшого розвитку системи державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК).

Зокрема, питання стану розвитку державного внутрішнього фінансового контролю в Україні обговорено на двосторонній зустрічі України та Європейської Комісії в рамках здійснення **офіційного скринінгу** відповідності законодавства України праву ЄС за переговорним розділом 32 «Фінансовий контроль», яка відбулася 08.10.2024 у м. Брюсселі.

У 2024 році в рамках **удосконалення нормативно-методологічного забезпечення** внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, впровадження кращих практик та рекомендацій міжнародних експертів у цій сфері забезпечено:

підготовку проєкту змін до статті 26 Бюджетного кодексу України, які передбачають, зокрема актуалізацію визначення «внутрішній аудит» у зв'язку із оновленими Глобальними стандартами внутрішнього аудиту, посилення управлінської відповідальності та підзвітності за забезпечення законності та ефективності використання бюджетних коштів і досягнення результатів, встановлення вимоги щодо створення аудиторських комітетів головними розпорядниками коштів державного бюджету (відповідні зміни внесено Законом України від 16.01.2025 № 4225-IX);

внесення змін до Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів (затверджені постановою Уряду від 13.06.2024 № 677), які спрямовані на посилення управлінської відповідальності і підзвітності керівників розпорядників бюджетних коштів, забезпечення ними ефективної системи управління через її покращення та контрольованість діяльності установ (планування, виконання, звітування та оцінки досягнутих результатів), прийняття управлінських рішень, ґрунтуючись на управлінні ризиками, удосконалення підходів щодо делегування повноважень, ресурсів, відповідальності і підзвітності, запровадження з 2026 року декларації керівника з внутрішнього контролю, а також можливість залучення аудиторського комітету для надання консультацій з питань внутрішнього контролю;

підготовку та внесення змін до Порядку проведення сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту (наказ Мінфіну від 01.08.2024 № 383, зареєстрований в Мін'юсті 16.08.2024 за № 1258/42603) для удосконалення механізму проведення сертифікації з урахуванням практики його застосування;

розробку шаблону примірної форми звіту про результати діяльності аудиторського комітету та рекомендацій щодо його складання з метою надання підтримки у встановленні підходів до звітування аудиторських комітетів;

розробку пропозицій щодо можливих шляхів удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту з урахуванням сучасного рівня розвитку інформаційних технологій та підготовку опису рамкових основ (стандартів, вказівок) і різних ІТ інструментів, які можуть використовувати внутрішні аудитори під час проведення ІТ аудиту, а також при здійсненні аналізу даних;

оновлення посібника «Ризик-орієнтоване планування діяльності з внутрішнього аудиту» у частині додаткового уточнення та роз'яснення окремих аспектів ризик-орієнтованого планування (зокрема щодо процедури організації, проведення та документування консультацій підрозділом внутрішнього аудиту з вищим керівництвом та відповідальними за діяльність особами з метою планування діяльності з внутрішнього аудиту).

Реалізовано низку заходів з популяризації реформи ДВФК та підвищення обізнаності працівників державних органів з цих питань, зокрема проведено дві **конференції** на тему «Державний внутрішній фінансовий контроль: перспективи на майбутнє»:

для вищого керівництва 120 державних органів (16.10.2024) з метою підтримки органів державної влади в подальшому розвитку внутрішнього контролю, зокрема в частині питань делегування повноважень у рамках управлінської підзвітності та управління ризиками;

для керівників підрозділів внутрішнього аудиту державних органів (28.02.2024) за участі понад 130 осіб з метою обговорення питань подальшого розвитку ДВФК, зокрема щодо впровадження результатів і рекомендацій оцінки SIGMA та подальших заходів, які необхідно вжити для вдосконалення внутрішнього аудиту в Україні.

Продовжувалась **реалізація навчальних програм з внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту**, зокрема у 2024 році проведено низку навчальних заходів, у тому числі за підтримки проєктів технічної допомоги:

два вебінари з питань управління ризиками для представників різних рівнів посад зі 100 державних органів та зі 125 державних органів, під час яких представники державних установ Королівства Нідерландів представили власний практичний досвід із зазначеного питання;

два семінари з питань внутрішнього контролю для 34 державних установ та для 25 обласних та Київської міської державних адміністрацій, під час яких розглянуто концептуальні основи внутрішнього контролю та діяльності з управління ризиками, управлінської відповідальності і підзвітності, здійснення моніторингу стану функціонування системи внутрішнього контролю, розвиток внутрішнього контролю у контексті реформ державного управління та управління державними фінансами;

навчання за спеціальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації «Основні засади організації та забезпечення внутрішнього

контролю» для державних службовців категорій «Б» та «В», посадових осіб місцевого самоврядування;

вебінар «Механізм проведення національної сертифікації внутрішніх аудиторів» для 135 керівників і працівників підрозділів внутрішнього аудиту;

навчання за Рекомендованою програмою підготовки для 115 внутрішніх аудиторів, які зареєструвалися для проходження сертифікації;

чотири навчальні заходи з ІТ аудиту для 116 працівників підрозділів внутрішнього аудиту;

тренінг «Моделі для порівняння та аналіз даних», за участі 30 внутрішніх аудиторів;

вебінар «Компетенції та навички внутрішнього аудиту щодо питань шахрайства» для 122 працівників підрозділів внутрішнього аудиту;

вебінар «Консультаційна роль внутрішнього аудиту» для 117 керівників підрозділів внутрішнього аудиту;

чотири навчальні заходи щодо нових Глобальних стандартів внутрішнього аудиту, участь в яких взяли понад 200 внутрішніх аудиторів;

навчальну поїздку для членів аудиторських комітетів чотирьох державних органів з питань організації діяльності та повноважень аудиторських комітетів у Королівстві Нідерландів.

Продовжувалось **практичне проведення національної сертифікації внутрішніх аудиторів** з метою вдосконалення діяльності підрозділів внутрішнього аудиту, підвищення професійності внутрішніх аудиторів, а також враховуючи кращі європейські практики та рекомендації міжнародних експертів у цій сфері.

Зокрема, у 2024 році проведено черговий етап сертифікації – для 115 внутрішніх аудиторів організовано навчальний курс та проведено 12 кваліфікаційних іспитів, за результатами яких 33 внутрішніх аудитори успішно їх склали та отримали сертифікат внутрішнього аудитора.

Здійснювалась **оцінка функціонування систем внутрішнього аудиту**, зокрема з метою надання рекомендацій державним органам щодо удосконалення діяльності з внутрішнього аудиту завершено 4 зовнішніх оцінки якості внутрішнього аудиту у ДСА України, Мінреінтеграції, НАН України та Національній комісії зі стандартів державної мови, а також розпочато / організовано проведення таких оцінок в Мінсоцполітики⁵² та НКРЕКП⁵³.

У 2024 році продовжувалась **консультативна та роз'яснювальна підтримка з питань внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту**, зокрема направлено понад 25 інформаційних, оглядових, роз'яснювальних листів з відповідних питань та надано низку рекомендацій, спрямованих на забезпечення незалежності підрозділів внутрішнього аудиту, покращення

⁵² - готується проект звіту.

⁵³ - проведення триває.

оформлення та реалізації результатів внутрішнього аудиту, підтримку діяльності аудиторських комітетів, удосконалення методологічних підходів до планування, забезпечення належного здійснення ризик-орієнтованого планування, підвищення рівня впровадження рекомендацій з удосконалення системи внутрішнього аудиту, належної організації та здійснення внутрішнього контролю тощо. Інформація з питань державного внутрішнього фінансового контролю (нормативні акти, посібники, роз'яснення, матеріали проведених навчальних заходів тощо) розміщується на офіційному вебсайті Мінфіну.

Продовжувалась робота щодо **підготовки до автоматизації процесів у сфері ДВФК**, зокрема спільно з експертами Програми EU4PFM підготовлено проєкт детального опису функціональних вимог для модулів порталу ДВФК та проводилась робота з підготовки специфікацій для відповідного ІТ-рішення.

У звітному періоді вжито заходів для подальшого **підвищення інституційної спроможності Центрального підрозділу гармонізації**.

Зокрема, продовжувалась співпраця щодо подальшого розвитку державного внутрішнього фінансового контролю в Україні з проєктом технічної підтримки Національної академії фінансів та економіки Мінфіну Королівства Нідерландів, Програмою з управління державними фінансами в Україні EU4PFM, проєктом «Діяльність з реформування державних підприємств» (SOERA), який реалізує компанія Deloitte Consulting від імені Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), проєктною групою агентства «Експертизи Франції» (Expertise France) тощо.

Здійснювались заходи з обміну досвідом з Центральними підрозділами гармонізації європейських країн, зокрема Чехії, Литви та Хорватії.

Також всі представники Центрального підрозділу гармонізації постійно підвищують свою кваліфікацію шляхом участі у засіданнях Практикуючого співтовариства з внутрішнього аудиту PEM PAL IACOP, різних навчальних заходах (зокрема з питань: узгодження стратегічного та бюджетного планування, управління ризиками, запобігання та виявлення шахрайства і корупції, змін до Міжнародних стандартів внутрішнього аудиту, покращення взаємодії внутрішнього і зовнішнього аудитів, діяльності аудиторських комітетів, впровадження системи сертифікації внутрішніх аудиторів, цифровізації державного внутрішнього фінансового контролю, державного фінансового контролю та аудиту, євроінтеграції тощо).